

Masteroppgave

MHS704 Helse- og sosialfag

Hvilken plass har det biologiske prinsipp i norsk barnevern

Torgerd Sandøy

Totalt antall sider inkludert forsiden: 72

Molde, 26. april 2012

Obligatorisk egenerklæring/gruppeerklæring

Den enkelte student er selv ansvarlig for å sette seg inn i hva som er lovlige hjelpemidler, retningslinjer for bruk av disse og regler om kildebruk. Erklæringen skal bevisstgjøre studentene på deres ansvar og hvilke konsekvenser fusk kan medføre. Manglende erklæring fritar ikke studentene fra sitt ansvar.

Du/ dere fyller ut erklæringen ved å klikke i ruten til høyre for den enkelte del 1-6:		
1.	Jeg/vi erklærer herved at min/vår besvarelse er mitt/vårt eget arbeid, og at jeg/vi ikke har brukt andre kilder eller har mottatt annen hjelp enn det som er nevnt i besvarelsen.	☒
2.	Jeg/vi erklærer videre at denne besvarelsen: <ul style="list-style-type: none">• ikke har vært brukt til annen eksamen ved annen avdeling/universitet/høgskole innenlands eller utenlands.• ikke refererer til andres arbeid uten at det er oppgitt.• ikke refererer til eget tidligere arbeid uten at det er oppgitt.• har alle referansene oppgitt i litteraturlisten.• ikke er en kopi, duplikat eller avskrift av andres arbeid eller besvarelse.	☒
3.	Jeg/vi er kjent med at brudd på ovennevnte er å <u>betrakte som fusk</u> og kan medføre annullering av eksamen og utestengelse fra universiteter og høgskoler i Norge, jf. Universitets- og høgskoleloven §§4-7 og 4-8 og Forskrift om eksamen §§14 og 15.	☒
4.	Jeg/vi er kjent med at alle innleverte oppgaver kan bli plagiatkontrollert i Ephorus, se Retningslinjer for elektronisk innlevering og publisering av studiepoenggivende studentoppgaver	☒
5.	Jeg/vi er kjent med at høgskolen vil behandle alle saker hvor det forligger mistanke om fusk etter høgskolens retningslinjer for behandling av saker om fusk	☒
6.	Jeg/vi har satt oss inn i regler og retningslinjer i bruk av kilder og referanser på biblioteket sine nettsider	☒

Publiseringsavtale

Studiepoeng: 30

Veileder: Karl Yngvar Dale

Fullmakt til elektronisk publisering av oppgaven

Forfatter(ne) har opphavsrett til oppgaven. Det betyr blant annet enerett til å gjøre verket tilgjengelig for allmennheten (Åndsverkloven, §2).

Alle oppgaver som fyller kriteriene vil bli registrert og publisert i Brage HiM med forfatter(ne)s godkjenning.

Oppgaver som er unntatt offentlighet eller båndlagt vil ikke bli publisert.

Jeg/vi gir herved Høgskolen i Molde en vederlagsfri rett til å gjøre oppgaven tilgjengelig for elektronisk publisering:

ja nei

Er oppgaven båndlagt (konfidensiell)?

ja nei

(Båndleggingsavtale må fylles ut)

- Hvis ja:

Kan oppgaven publiseres når båndleggingsperioden er over?

ja nei

Er oppgaven unntatt offentlighet?

ja nei

(inneholder taushetsbelagt informasjon. Jfr. Offl. §13/Fvl. §13)

Dato: 26. april 2012

Forord

Arbeidet med denne masteroppgaven har gitt meg mulighet til å fordype meg i et tema som har skapt engasjement hos meg over flere år. Som en av representantene for offentlig forvaltning, har diskursen om temaet vært en del i yrkeshverdagen, og jeg har vært nødt til å forholde meg til temaet og ha en formening om det i møte med barn og deres familier som har stått i relasjon til offentlig hjelpeapparat. Om meningene alltid har hatt en bevisst forankring, kan en kanskje stille spørsmål om. I den tid jeg har vært en del av diskursen, har pendelen om det biologiske prinsippets betydning svingt. Vurderinger og beslutninger som er gjort, har nok også svingt. For noen barn har det nok vært fordelaktig og utviklingsfremmende. For andre nok kanskje litt mer beklagelig. Barndommens betydning for videre utvikling er uomtvistelig og krever årvåkenhet for svingninger i tiden som kan få følger for de som utgjør nasjonens fremtid og neste generasjons foreldre.

Jeg er ved veis ende i denne omgangen og tiden er kommet for å se seg tilbake og takke dem som har gjort det mulig for meg å ferdigstille.

Først en takk til arbeidsgiveren min, Bufetat som gjennom permisjon og engasjement over valgt tema, har vist at medarbeiders kompetanse er verdifull og verdt å satse på.

Dernest en særskilt takk til veilederen min Karl Yngvar Dale. Med faglig styrke og tålmodighet geleidet han når det buttet og vist vei utav stengslene.

Til administrative ledere for kommunale barneverntjenester som viste engasjement og investerte av sin tid. Uten dem hadde det ikke blitt. Takk til dem! Til mine barn og barnebarn som har akseptert en fraværende mor og bestemor, og har kommet med oppmuntring i stedet for bebreidelser for manglende tilstedeværelse.

Min kjære ektefelle og mann som har oppmuntret meg og holdt ut med både meg og min «bærbare maskin», og som har funnet seg i å dele middagsbord med fagbøker og dokumenter.

Barndomsvenninnen min Marit, og andre venner som har oppmuntret meg underveis. Lite aner de vel hva det har betydd.

Sammendrag

Forskning har vist at bare 1/3 del av barnevernsbarna klarer seg bra i voksenalderen. Hvorfor går det så dårlig med barnevernsbarna? Handler det om at i bruk av barnevernets hjelpetiltak avdekkes ikke den reelle situasjonen i barnas tilværelse? Eller handler det om at barna i utgangspunktet tilhører marginaliserte grupper og at barnevernets tiltak ikke er tilstrekkelig tilpasset for å bryte mønster? Historisk tilbakeblikk gir ikke svar på hvordan fremtidens barnevernspraksis skal utarte seg og praktiseres. Et av diskusjonsgrunnlagene er om det biologiske prinsipp har fått forrang framfor hensynet til barnets beste. Kan det f.eks. forklare dårligere skoleprestasjoner? Er der egentlig grunnlag for å hevde at når verdien i det å kunne vokse opp med sine foreldre ikke er mulig, ligger løsningen i troen på at det må inn et sett med reserveforeldre? For å vokse og utvikle seg, trenger barn å ha gode voksne rundt seg. De trenger å bli sett, elsket og inkludert. Det er samfunnets barn, er samfunnet villig til å satse på disse barna med de midler det vil koste å heve standarden tiltak tilpassete tiltak? I en slik sammenheng; blir diskusjonen om det biologiske prinsipp en sovepute eller en avledning for andre samfunnsmessige forhold? Oppgaven gir ikke svar på spørsmålene, men viser til noen grunnleggende behov som må være på plass for utvikling. I dag satses det på barnevernbarnas tilværelse og mulighet. Om regjeringens «Barnevernløft» kommer til å inneholde løsninger av radikal art, eller det blir mer av det samme vil høsten 2012 avsløre.

Summary

Research has shown that only around a third of all children in care experience what may be described as a normal degree of success in adult life. Why do those in care tend to be unsuccessful in later life? Does the care given by the social services place insufficient emphasis on the reality of the children's situation? Or is the care given by the social services inadequate due to the fact that the children already belong to marginalized groups?

The published evidence does not give answers as to how the future of child care should be developed and practiced. One of the ongoing debates is regarding the possibility that biological principles have been given undue priority, rather than operating according to "what is best for the child". Can this explain the poor academic results achieved by many children in care? Is there evidence to suggest that when the biological parents' circumstances are detrimental to the child's wellbeing the ideal solution would be to send in a set of "reserve parents"?

In order to grow up and develop in a normal, healthy fashion, children need to have responsible adults around them. They need to be seen, loved and listened to. They are the community's children. Is the community willing to support these children, whatever the cost, in order to raise the standard of individually-tailored care? In this context has the debate on biological principles tended to stand in the way of improvements, deflecting attention away from other important sociological issues?

Innhold

HVILKEN Plass har det biologiske prinsipp i norsk barnevern..	9
INTRODUKSJON TIL ARTIKKEL	9
DET BIOLOGISKE PRINSIPP	9
Det biologiske prinsipp - paradokset i norsk barnevern.....	9
Historisk tilbakeblikk	10
Nyere tid.....	11
LOVEN OG DET BIOLOGISKE PRINSIPP	12
Grunnleggende prinsipp	12
BARNETS BEHOV OG FORUTSETNINGER.....	15
Beskyttelse og risiko i utviklingsforløpet	15
Resiliens	16
Gjensidig utveksling og påvirkning	16
Tilknytning	17
Tilknytningsmønster	18
FORELDRENE ELLER SAMFUNNETS BARN	19
Verdigrunnlag	19
Barn i barnevernet	21
Sosial arv	22
Hvem er disse barna	23
FOREKOMST AV TILTAK	25
Ulike former for tiltak	25
Foretrukket plassering	27
Kritiske røster til sterk redusering av institusjon	29
Plassering i slekt.....	29
HENSYNET TIL BARNETS BESTE, ELLER...?	30
Kjernefamilien igjen.....	30
Kalkulert risiko.....	31
Utsiktede eller tilsiktede flyttinger	32
Adopsjon som alternativ eller som førstevalg.....	35
PROBLEMSTILLINGER.....	37
METODEDISKUSJON	38
Alternative metoder:.....	38
Godkjenning	40
Litteraturliste.....	41
APPENDIX 1 – Informasjonsskriv til administrative ledere i kommunalt barnevern	45
APPENDIX 2- Svarslipp for samtykke til deltaking	46
APPENDIX 3- intervjuguide.....	47
ARTIKKEL MENT FOR FOKUS PÅ FAMILIEN	48
NORDISK TIDSSKRIFT FOR FAMILIE- OG RELASJONSARBEID	48
I HVOR STOR GRAD STYRES PRAKSIS I NORSK BARNEVERN AV DET BIOLOGISKE PRINSIPPET?	48
To what extent are child protection issues in Norway dominated by the biological principle?	48
INNLEDNING.....	49
METODE	53
Deltagere	53
Prosedyre.....	53
Dataanalyse	54

RESULTATER.....	55
Sentrale funn i undersøkelsen	55
Barnevernfeltets holdninger til det biologiske prinsipp	56
Å komme i ”skyggen” av det biologiske prinsipp... ..	56
Å vente på den gode mor	58
Hvor godt alternativ er familie og nettverk?	58
Bruk av familieråd.....	59
Mangel på differensierte tiltak	59
Mangel på planmessighet.....	60
Adopsjon som barneverntiltak	60
Å gjøre det usynlige synlig – ”det vi ser kan vi gjøre noe med..”	61
Barnevernet i kommunen	61
DISKUSJON.....	63
AVSLUTNING.....	69

HVILKEN PLESS HAR DET BIOLOGISKE PRINSIPP I NORSK BARNEVERN

INTRODUKSJON TIL ARTIKKEL

DET BIOLOGISKE PRINSIPP

Det biologiske prinsipp - paradokset i norsk barnevern

Resultat fra Clausen og Kristoffersen (2008) sin forskning som viste at bare 1/3 av barnevernsbarna klarte seg, gav nytt liv til debatten om «det biologiske prinsipp».

Høsten 2010 tok daværende barne- og likestillingsminister Lysbakken opp debatten etter sin forgjenger Huitfeldt.

På Litteraturhuset mandag 15.11. 2010 uttrykte Lysbakken at han hadde inntrykk av at vi ofte drev med foreldrevenn og ikke barnevern, og proklamerte gjennomgang av praktiseringen av det Biologiske prinsipp.

Ministeren uttalte at det i gjennomgang av barnevernet blir truffet mange barn som uttrykker mangelfull hjelp, men møter også foreldre som har mistet retten til samvær med egne barn. Han viste til at det i anvendelse og forståelse av begrepet «det biologiske prinsipp» oppstår dilemma, og at det tidligere ikke er blitt foretatt en generell og helhetlig gjennomgang av begrepets betydning i barnevernets arbeid og beslutninger. En prosess ble iverksatt for å få den nødvendige gjennomgangen. For å starte forarbeidet ble Barnevernpanelet med Bjørnøy som leder oppnevnt av Barne-, likestillings og inkluderingsdepartementet (BLD) høsten 2010. I februar 2011 ble panelet etterfulgt av Ekspertpanelet med Raundalen som leder.

I framleggelse av statsbudsjettet 6. oktober 2011, la BLD fram Regjeringens Barnevernløft. En Stortingsproposisjon med forslag til lovendringer og fremtidig organisering av barnevernet vil bli fremmet høsten 2012 (BLD 2011 a).

I Barnevernløftet inngår: 1) Ressursløft 2) Ny organisering 3) Ny prioritering Både Barnevernpanelets og Ekspertpanelets arbeid er ledd i Barnevernløftets «ny prioritering»

Barnevernpanelet la fram sin rapport 16.sept 2011 (BLD 2011 c), mens Ekspertpanelet overrakte sin rapport 5.februar 2012 (BLD2012).

I innledningen til ekspertutvalgets rapport uttaler de at de støtter

... seg til at barn, generelt sett, har best av å vokse opp i sin familie..(..)..men dette kan fravikes der det er til barnets beste..(..)..utvalget støtter at barnets beste er overordnet (BLD 2012 15)

Videre anbefaler de at prinsippet om «utviklingsfremmende tilknytning» skal ha forrang sammenlignet med det «biologiske prinsipp»

Historisk tilbakeblikk

Norge Ratifiserte FNs barnekonvensjon 8.januar 1991, og fra 1.oktober 2003 har den vært inkorporerte i norsk lov. Innledningsvis påpekes det at verdenserklæringen om menneskerettighetene har fastslått at barn har rett til spesiell omsorg og hjelp. Av konvensjonen framgår det videre at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn og at barn ikke skal atskilles fra sine foreldre mot sin vilje (FNs barnekonvensjon).

Utviklingen og historien til Norsk barnevern kan ikke sees separat fra annen samfunnsutvikling i overgangen fra bondesamfunnet til industrisamfunnet i det attende århundre og videre inn i forrige århundre. Mens attenhetretallet var

... århundret som gjorde barndommen til et offentlig anliggende, som brakte oppdragelsen utav foreldrenes hender, men som også sørget for å stramme disiplineringens grep i ulike institusjoner...(Grøholt, Sommerchild, og Garløv 2008, 28).

... mens det nittende århundre blir gitt beskrivelsen «barnets århundre».

Barn ble ikke lengre sett bare på som foreldrenes domene, de ble også vurdert som nyttige ressurser for samfunnet. Rundt århundreskiftet fra 1800 og utover i 1900 tallet ble en rekke lover beregnet på barn vedtatt. Først ut var folkeskoleloven av 1889, som skulle sikre at også barn av allmuen fikk opplæring. Fabrikktilsynsloven vedtatt i 1892 forbød barn under 12 år å arbeide i industrien, og det ble forbud mot å ansette personer under 18 år til nattarbeid. Disse og andre lover brøytet vei, men det var kanskje først med lov om «forsømte Børns Behandling» eller «Vergerådsloven» som den ble kalt som vi definerer som forgjenger til dagens lov. Med Vergerådsloven av 1896, var Norge først ute i verden med en lov beregnet på barn og unge. Sentralt i loven gjaldt det å beskytte barn og unge fra den «sosiale arven» gjennom dårlig innflytelse fra foreldre. Disiplin og hardt arbeid var virkemidler i arbeidet med å få barn og

ungdom på rett kjøp. Selv om barn uten forsørgere kunne bli plassert i institusjon allerede fra midten av 1800 tallet, var det først fra rundt 1920 og utover at skolehjemmene i stor stil ble tatt i bruk til formålet. I ettertid karakterisert som en skamplett i norsk barnevernshistorie, noe Bastøy guttehjem er et godt eksempel på. Barn helt ned i 8 års alderen ble skilt fra sine foreldre, ofte uten mulighet til hverken å treffe eller se dem i lange perioder og kanskje over år. For små forseelser kunne barna bli utsatt for ulike og harde straffesanksjoner som isolering, slag og ris. Det går ikke an å bortforklare de overgrep barn og unge ble utsatt for i tidlig barnevern. Mye av det må likevel sees i sammenheng den tidsånd det oppsto i. Eksempelvis kom loven mot fysisk avstraffelse i hjemmene i følge Bunkholdt (2009) først i 1987.

Nyere tid

Det skulle gå nærmere 60 år før Vergerådsloven ble avløst av lov om barnevern av 17.juli 1953 (BVL 1953) gjeldende fra 1.juli 1954. Med en rekke endringer sto loven ved lag fram til den ble avløst av dagens Lov om barneverntjenester (LVBT1992) gjeldende fra 1.1.1993. Siden loven ble iverksatt, har både den og tilhørende forskrifter blitt tildelt flere tilføyelser. Mellom annet ble muligheten til å opprettholde eller erstatte tiltak etter fylte 18 år tilføyd. Først gjaldt utvidelsen til 20 år og siden tilføyd til å la «ettervern» kunne gjelde fram til 23 år.

LVBT regulerer i hovedsak barnevernets oppgaver og ansvar og fordeler dette mellom Stat og kommune.

Lov om barneverntjenester § 1-1 viser til formålet med loven:

- å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid,
- å bidra til at barn og unge får trygge oppvekstforhold (LVBT 1992)

Kommunens viktigste oppgave er å ta stillinger til meldinger, gjennomføre undersøkelser, vurdere å ta beslutninger om iverksettelse av tiltak. I saker der hjelpetiltak vurderes ikke å føre til bedret omsorgssituasjon for barnet, skal evt. sak om overtakelse av omsorg fremmes for Fylkesnemnda for sosiale saker. Kommunen har ansvar for å følge opp tiltak som er satt i verk. Barnevernet har også ansvar for å følge opp foreldrene til barn som ved dom er fratatt omsorgen evt. at foreldreretten ved dom er overført til andre.

Det er viktig å si at den kommunale barneverntjenesten ikke er «oppdagelsesreisende». I den forstand er den avhengig av at private og andre offentlige tjenestemenn gir melding når det blir kjent at barn lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling.

I reformen av 2004 overtok staten fylkeskommunene sine oppgaver og opprettelsen av Bufetat ble etablert. Tilvekst av barn til barnevernet, kvalitetsmessige mangler og kostnadsvekst var en av årsakene til etableringen av etaten. Spesielt ble institusjonstilbudet beskrevet som lite differensiert. I dag er reformen under evaluering og fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Buf-dir) heter det:

Barnevernreformen i 2004 innebar at staten overtok de fylkeskommunale barneverntjenestene. Formålet med reformen var å redusere kostnadsveksten og øke kvaliteten i barneverntjenestene, herunder å sikre et likeverdig tjenestetilbud i hele landet. De 19 fylkeskommunale barneverntjenestene ble fordelt på fem statlige, regionale barnevernmyndigheter som sammen med Buf-dir utgjør Bufetat (BLD 2011 b, 14)

Det statlige barnevernet har mellom annet ansvar for å utvikle et bedre samarbeid med og utvikle bedre tjenester til kommunene. Også har det ansvar for rekruttering og opplæring av fosterforeldre. Ved plassering av barn utenfor hjemmet, skal Bufetat bistå kommunene. Det statlige barnevernet kan refundere kostnader utover kommunens egenandel til særlig kostnadskrevende tiltak, når de på forhånd er godkjent av Bufetat.

LOVEN OG DET BIOLOGISKE PRINSIPP

Grunnleggende prinsipp

I 2012 er det 20 år siden LVBT ble vedtatt med virkning fra 1.1.1993. Med den kom forebyggende tiltak i større grad inn enn det loven av 1953 regulerte.

I følge BLDs utredning av kompetanseutvikling i barnevernet bygger loven på fire grunnleggende prinsipper:

- hensynet til barnets beste
- det biologiske prinsipp
- riktig hjelp til rett tid og

- mildeste inngreps prinsipp

(BLD 2009 28).

I utgangspunktet gir prinsippene uttrykk for verdier som trekker i samme retning. Avhengig av hvilket som vektlegges sterkest, kan de komme i konflikt med hverandre og med det tilsli ulikt resultat.

Prinsippene vil danne utgangspunkt for vurderingen, men når det skal tas standpunkt, må det vurderes i hvilken grad barn og foreldre har felles interesser, og i hvilken grad de er i konflikt, slik at barnets beste må gå foran. Om barnets beste er fortsatt å leve sammen med mor og far eller flytte fra dem, om samvær er bra eller skadelig, vil alltid bero på en avveining hvordan de ulike tiltakene slår ut for det enkelte barn (Kjønstad og Syse 2008, 238).

Normer endrer seg over tid og hva som vil være vil avhenge av hvilken tidsalder eller kultur en lever i. I følge Bunkholdt (2010) er hensynet til barnets beste normativt og vil med det ikke være statisk. Gjennom barnekonvensjonen og LVBT har Norge statuert både ytre og indre rammer for hvordan barns oppvekst skal og bør være.

Retten til å stifte familie og til å bestemme hvordan en skal oppdra sine barn er en grunnleggende verdi og en del av vår samfunnsordning. I regjeringens utredning om Barnevernet i Norge i år 2000, fremholdes det at det biologiske faktum er akseptert som et grunnlag for den rettslige reguleringen av forholdet mellom foreldre og barn, samt den egenverdi det er i seg selv for barn å vokse opp sammen med sine biologiske foreldre (BFD 2000, 69). Når denne utredningen ble gjennomført hadde LVBT allerede stått ved lag i 7 år. Med et lengre tilbakeblikk kan en se at biologiske prinsipp kom inn som en presumpsjon allerede i forarbeidene til loven (BLD 2012 44; Borge 2003 ; Skivenes 2002).

I Sosialutvalgets utredning forut for barnevernloven heter det i forbindelse med spørsmål om omsorgsovertakelse:

Det er et grunnleggende prinsipp i vårt samfunn at foreldrene selv sørger for sine barn. Selv om det påvises svikt hos foreldrene i deres forhold til barna -kanskje problemer av alvorlig karakter - er utgangspunktet derfor at problemene bør søkes bedret ved hjelpetiltak (BFD 2000, 155).

Vedtak om å overta omsorgen for et barn hjemles i LVBT § 4-12, og kan ikke treffes hvis det kan skapes tilfredsstillende forhold med hjelpetiltak. Ofstad og Skar (2009, 113) påpeker at det ikke skal fattes vedtak om omsorgsovertakelse dersom det ikke kan tilbys en plassering utenfor hjemmet som kan gi barnet en bedre omsorgssituasjon enn det ville fått om det ble værende i foreldrehjemmet. Hjelpen skulle gis i barnets hjemmemiljø. Ved sak om fremming av omsorgsovertakelse for Fylkesnemnda for sosiale saker, ligger bevisbyrden med krav om dokumentasjon hos det offentlige; les barneverntjenesten. Uten å gå inn på ulike former for omsorgssvikt eller årsaker til at de oppstår, viser jeg til følgende generelle definisjon:

Et grunnleggende trekk ved omsorgssvikt og overgrep er mangel på erkjennelse av og respekt for barnets behov og prioriteringer av egne behov framfor barnets (BLD 2012 67).

I spørsmål om samvær mellom barn og foreldre etter at barnet var plassert utenfor hjemmet, ble det i forarbeidene til loven vist til nyere forskning som sa hvor viktig det var for barn å opprettholde kontakten med sine biologiske foreldre. I begrunnelsen ble det argumentert for at det var sterke følelsesmessige bånd mellom barn og foreldre. Departementet gav ingen referanser til forskningen det pekte på i implementeringen av at biologiske prinsipper (BLD 2012). En kan likevel anta at den sterke fokuseringen hadde sammenheng med avdekkingen av alle overgrep i fosterhjem og institusjoner som vil bli omtalt nedenfor (Thørnblad 2009)

BARNETS BEHOV OG FORUTSETNINGER

Beskyttelse og risiko i utviklingsforløpet

Å være foreldre handler ikke bare om biologi, men også om å være barnas psykologiske og sosiale foreldre der forvaltning av verdier som omsorg, beskyttelse og læring er sentrale faktorer.

Braarud (2010) viser til at allerede ved unnfangelsen befinner barnet seg i en relasjon til den som yter fysiologisk og psykologisk næring til utviklingen. Fra fødselen og mange år framover vil barnet være avhengig av regulerende omsorg fra omgivelsene, uten det kan ikke barnet overleve. Det vil heller ikke være tilstrekkelig at reguleringen er av fysiologisk art. Den fysiologiske omsorgen må inngå i et samspill med den emosjonelle og affektregulerende omsorgen. På samme måte inngår barnet i et dynamisk samspill med omsorgsgiveren. Selv om barnet er helt avhengig av den voksne, er det likevel ikke uten virkemidler til selv å påvirke.

Allerede fra fødselen viser barnet til et rikt utviklet ikke-språklig atferdsreportuar til bruk i samspill med omgivelsene (Bråten 1998). Avhengig av om omsorgsgiver er i stand til positivt tone seg inn i et positivt samspill med barnet, gir dette mulighet til å dele relasjonelle øyeblikk og inngå i den samme biologiske rytme som barnet. Intuitive øyeblikk, eller intersubjektive øyeblikk som oppstår, kan være med på å gi den biologiske rytmen ekstra kvalitet og der det umodne barnet drar nytte av den voksnes mer modne funksjoner. Et intuitivt øyeblikk kan være at barnet sender et smil til den voksne som får den voksne til å respondere på en annen måte enn det den hadde tenkt. Et annet eksempel kan være at barnet fester blikket på et punkt som den voksne følger og tematiserer (Stern 2003; Braarud 2010).

Utvikling er en aktiv og dynamisk prosess, der barnet beveger seg i retning av mer kompleks funksjonering etter hvert som det tilegner seg nye og kognitive, emosjonelle og sosiale ferdigheter (Smith 2010, 31)

Både biologisk basert modning og miljøets kvalitet har betydning for og øker også betydningen i barnets videre utvikling etter hvert som det modnes. For eksempel vil evne til selvregulering skrive seg fra et sensitivt og responderende omsorgsmiljø tilpasset barnets modenhetsnivå med sensitiv og responsiv kvalitet (Eide-Midtsand 2010, 1101) På den andre siden finner vi at biologisk sårbarhet kombinert med uheldig miljø, vil kunne resultere i forstyrret atferd.

Resiliens

Resiliensforskningen viser at barn til tross for mange og sammenfallende risikofaktorer kan klare seg bra (Borge 2010 2003 ; Rutter 2006; Olson et al. 2003). Resiliens er et resultat av samspill mellom mennesker og må ikke forveksles med beskrivelsen «løvetannbarn». Sistnevnte beskrivelse blir ofte benyttet i forhold til barnevernsbarn som har klart seg på tross. Altså gjennom egenskaper ved barnet selv. Ved resiliens inngår både beskyttelsesfaktorer og risikofaktorer. Eksempelvis kan evne til å inngå i vennskapelige og gjensidige relasjoner i følge Borge (2010) være en tilstrekkelig buffer for påtrengende risikofaktorer

Gjensidig utveksling og påvirkning

Transaksjonsmodellen gir et godt utgangspunkt for å forstå risiko- og resiliens begrepene. Den gir god karakteristikk av den gjensidige utvekslingen og påvirkningen som er med på å forme menneskets utvikling. Modellen gir uttrykk for optimisme og tilsier m.a. at tidlig intervensjon der en bygger på relasjon og samspill mellom barnet omsorgsgiveren, kan virke som en buffer mot senere utvikling av psykopatologi. Den gir også indikasjon på at det som kan være utviklingsfremmende i en sammenheng, kan være utviklingshemmende i en annen sammenheng (Smith 2010)

- 1) Et barns utvikling, enten det oppfattes som kontinuerlig eller diskontinuerlig, er kjennetegnet med kvalitative forandringer og reorganiseringer.
- 2) Barn er individer som aktivt organiserer sine erfaringer og således bidrar til sin egen utvikling.
- 3) Samspillet mellom et barn og dets omsorgspersoner er en form for «toveistrafikk», det vil si at man må forstå både hvordan barnet reagerer på stimulering fra de voksne, og hvordan det har effekt på de voksnes atferd.
- 4) Verken egenskaper hos barnet eller kjennetegn ved miljøet er statiske størrelser; begge forhold endres over tid på en gjensidig og regulerende måte
- 5) Det finnes biologisk baserte selvkorrigerende tendenser som kan tre i kraft når et barn midlertidig blir utsatt for utviklingsforstyrrende hendelser. Det vil si det er en innebygd bevegelse i retning av normalutvikling, og at

denne bevegelsen til en viss grad er bestemt av et genetisk program (Smith 2010, 30).

Tilknytning

Tilknytning mellom barnet og omsorgspersonen er i følge Braarud (2010) og Smith (2010) en genetisk programmert prosess som foregår fra fødselen av. Den viktigste funksjonen tilknytningen har er «overlevelse». Andre vil hevde at tilknytningen mellom barnet og foreldrene skjer allerede i mors liv, da det menes at barnet kan kjenne igjen og skjelne mellom foreldrenes stemmer rett etter fødselen. Imidlertid har jeg ikke klart å finne dokumentasjon av forskningsresultat på dette området.

Det vil være vanskelig å snakke om tilknytning uten å nevne Bowlby (1998). Han regnes som tilknytningsteoriens skaper og var opptatt av å utforme en teoretisk forståelse av hvilken betydning barnets tidlige erfaring hadde for utvikling av personlighet (Hart og Schwartz 2008). I utviklingen av teorien observerte han reaksjoner knyttet til samspill og atskillelser mellom foreldre og barn der barn var innlagt på sykehus. Av hensyn til at infeksjoner kunne oppstå, men også i begrunnelse av at barnet kunne bli verre, ble foreldre oppfordret til å la være å besøke barna. På sykehuset observerte han ulike reaksjonsfaser hos barna som protest, fortvilelse og tilbaketrekning. Kanskje er det sentralt å vise til den tiden det her var snakk om, var i årene etter 2. verdenskrig. Omsorg ble den gang målt etter fysisk pleie, renslighet og ikke de følelsesmessige bandene mellom barnet og omsorgspersonene. Sagt på en annen måte, det var ikke så vesentlig hvem som tok seg av barnet i fravær av foreldrene.

Tilknytningsbåndene har overlevelse som den mest sentrale funksjon og beskrives med fire kjennetegn; 1) å opprettholde nærhet til omsorgsgiver. 2) uro ved adskillelse 3) omsorgspersonen som trygg havn å vende ut fra og vende tilbake til. 4) omsorgspersonen som den trygge beskytter når fare truer (Havik et al. 2004). Bowlbys tyngste teoretiske argument for biologisk tilknytning, var i følge Braarud (2012 179) å beskytte de minste barna fra fare.

I samspill med omsorgspersonen og andre nære utvikler det seg et hierarki av tilknytningsfigurer for barnet, og i løpet av det første leveåret vil barnet normalt sett utvikle selektiv tilknytning. Sagt på en annen måte vil barnet velge seg en eller to foretrukne omsorgspersoner. Av de erfaringer barnet danner seg av omsorgsgiver

tilgjengelighet utvikler barnet indre arbeidsmodeller. (Killèn 2000; Grøholt, Sommerchild, og Garløv 2008; Schibbye 2002; Smith 2010, 2003) Disse arbeidsmodellene eller tilknytningsmønstrene vil ha livslang kontinuitet og spiller inn på og har betydning når personen senere i livet skal inngå i forpliktende relasjoner og sosialt samspill.

Tilknytningsmønster

Mønster for tilknytningsatferd har alle den overordnede hensikt å sikre individet størst mulig trygghet i samspillet med omsorgsomgivelsene (Killèn 2000; Grøholt, Sommerchild, og Garløv 2008; Schibbye 2002; Smith 2010, 2003). Det blir referert til Ainsworth der hun gjennom observasjon av foreldre; les mødre og små barn, observerte samspill og reaksjoner når forelderen forlot rommet, barnet ble overlatt til seg selv og en fremmed, og når foreldrene vendte tilbake (Klaus E. Grossmann og Grossmann 1999). I observasjonene framsto tre ulike mønster; utgangspunktet ble det skilt mellom trygg, utrygg unnvikende og utrygg ambivalent som de tre grunnleggende mønster for tilknytningsatferd. En gruppe av barna som ble observert passet ikke inn i noen av mønstrene ved at de klart manglet strategi for å søke trøst eller roe ned stress. Denne manglende strategi ble kalt desorganisert. Etter hvert har Crittenden med flere inndelinger kommet til. De blir ikke nevnt her.

Trygg tilknytning: Barn med trygg tilknytning har omsorgsgiver som er emosjonelt tilgjengelig, oppmerksom, og responderende på barnets behov og tilstand. Omsorgspersonen framstår som en trygg base for videre sosial læring. Barnets indre arbeidsmodell tilsier forutsigbarhet og sammenheng og kan med trygg visshet utforske verden og omgivelsene og hente følelser og opplevelser av velbehag og mestring. Ikke minst muliggjør en slik tilværelse evne til selvtrøst senere.

Utrygg engstelig/unnvikende: Omsorgsgivere vil her være emosjonelt utilgjengelig og uoppmerksom på barnets behov. Videre kan de være avvisende og lite responderende overfor barnets behov for trøst. I ytterste konsekvens forventer barna ingen omsorg. De vil overregulere egne følelser og søker liten støtte og hjelp fra voksne. Ofte framstår barna som selvstendige og autonome

Utrygg ambivalent tilknytning: Omsorgsgiver vil her være inkonsistens i forhold til tilgjengelighet, oppmerksomhet og responsivitet. Barnet her vil kjenne til god omsorg, men ikke når den kommer. Det vil underregulere egne følelser og er

vanskeligere å roe. I stedet for å utforske omgivelsene vil de holde seg tett til den eller de voksne.

Desorganisert tilknytningsmønster: Her vil den barnet er totalt avhengig av stå for både løsning og være årsaken til frykten barnet kjenner på. Omsorgsgiver framstår her som skremmende for barnet som da ikke har noen trygg base å vende seg til. Som en følge av det, vil barnets strategimønster kollapse og barnet vil framstå som desorganisert. En kan se for seg at det kan være skremmende for små barn når omsorgsgiver synlig bærer preg av å være psykisk syk og/eller ruset i samvær med barnet. I andre scenarier er barnet vitne til vold og overgrep og i mange tilfeller også den som blir gjort til gjenstand for de kriminelle handlingene. Uten at det foreligger mishandling eller overgrep, kan omsorgspersonen bære med seg m.a. ubearbeid frykt som overføres i samspillet med barnet. (Killèn 2000; Grøholt, Sommerchild, og Garløv 2008; Schibbye 2002; Smith 2010, 2003) Barn vil sjelden framstå med en tilknytningsstil, men ha innslag med seg av alle i ulike situasjoner. Uten å gå inn på ICD-10 og tilknytningsforstyrrelse, nevnes at blant tidligere mishandlede fosterbarn er forekomsten av reaktiv tilknytningsforstyrrelse opptil 40 % (Stokke 2011, 530).

Barnevernets arbeid omhandler de mest sårbare og risikoutsatte barna vi har. Bunkholdt (2003) viser til at tilknytning er den viktigste ressursen et barn kan ha, og når den først har oppstått, skal en være forsiktig med å bryte den. Når foreldre ikke mestrer å bidra til å beskytte sine barn, rakner ikke da den biologiske funksjonen som tilknytningen mellom foreldre og barn skal representere? Bowlbys (1998) tyngste argument, får med det en annen karakter og uttrykker en annen retning enn det vi har sett i de barnevernfaglige termene i forarbeidene til barneverntjenesteloven.

FORELDRENES ELLER SAMFUNNETS BARN

Verdigrunnlag

I verdigrunnlaget for Barne- og familiedepartementets (BFD) utredning om barnevernet i Norge heter det:

Barna er ikke bare foreldrenes barn, de er også samfunnets barn og nasjonens framtid. Like fullt er en av de bærende grunnverdier forankret til det såkalte biologiske prinsipp (BFD 2000, 69)

I dette ligger et av flere paradokser og en kan spørre seg. Når slutter en å være foreldrenes barn og går over til å være samfunnets? Kan man være begge deler? I den samme overnevnte utredning og verdigrunnlag, påpekte den gang Barne- og familieminister Berget at i alle former for sosialtjeneste er trygghet for den enkelte en grunnverdi, og hun fremholdt at barnevernets ansvar begynner der foreldrene ikke strekker til. Gjennom sitt særskilte lovfestete grunnlag har barnevernet ansvar for å hjelpe barn og unge som lever under uverdige og vanskelige forhold. I arbeidet kan sterke virkemidler tas i bruk. Dette til tross; bistand og omsorg i offentlig regi fra barnevernet har ikke gitt garanti for gode oppvekstforhold, noe som underbygges av de mange erstatningssakene fra personer som tidligere var plassert i fosterhjem og/eller institusjon (Haanes 2012; Sør-Trøndelag 2007). Det samme synliggjøres i rapporter fra andre land, for eksempel Sverige (Andersson et al. 2004).

Heller ikke nyere tids forvaltning gir den ønskede garanti for beskyttelse i offentlig regi. I Adresseavisens føljetong «De glemte barna» avdekkes domfellelser av 42 oppnevnte omsorgspersoner fra 52 saker for perioden 2000-2011 (Ellingsen og Rise 2011 a). Siden dette handler om saker som har medført domfellelser, kan en anta en stor andel mørketall. I Helsetilsynets rapport (2012) vises det til store mangler ved hjelpe- og omsorgstilbudene i 40 av 44 kommuner.

Like sentralt er det å vise til de som uttrykker at barnevernet kom for sent inn, at de alt for lenge ble utsatt for omsorgssvikt fra sine foreldre. Landsforeningen for barnevernsbarn uttaler at mange tusen norske barn lider under omsorgssvikt. Historier som om de to søsknene på 1 ½ og 4 år som ofte ble observert alene ute bare kledd i nattdrakt og etter endelig melding til barnevernet fra naboer blir hentet og plassert i beredskapshjem (Vikan 2011). En kan spørre seg om også det var for sent.

Barnevernfeltet har med jevne mellomrom vært gjenstand for forskning uten at det er kommet fram til enkle svar på hvordan barnevernfeltet bør forholde seg i dag. Ved blikk på nåtid og historie, og til tross for lovreformer, kan en kanskje mene at det er et diskusjonsgrunnlag å si at instansen så langt har hatt en løfterik utvikling. I forrige kapittel ble det vist til resiliens. Tar en det i betraktning at 1/3 klarer seg, kan en jo kanskje spørre seg om denne gruppen ville klart seg uavhengig av bistand fra barnevernet. Imidlertid vil en ikke vite det uten å kjenne til evt. beskyttelsesfaktorer.

Samtidig kan en ikke med sikkerhet vite hvordan barnas tilværelse og mulighet for utvikling har vært uten barnevernets blikk og inngripen. Likevel; når en ser på det som blir beskrevet ovenfor og når en ser på resultater fra forskning, kan en til en viss grad ha forståelse for de reaksjoner og kritikk som blir rette mot barnevern og sakkyndige (Texmo 2007).

Medlem av Stortingets Rettferdvederlagsutvalg, Kjos, hevder i et intervju med Tahir i Dagsavisen 7.august (2010), at ved å komme for seint inn og ved å gi feile tiltak, gjør barnevernet de samme feilene i dag som tidligere. Videre hevder hun at Staten kan vente seg et rush av erstatningskrav i årene framover.

Barn i barnevernet

Til tross for katastrofer; antall barn som er kontakt med barnevernet er stadig økende. I 2010 ble over 30.000 meldinger mottatt og gjennomgått i norsk barnevern og i løpet av året mottok 49710 barn/ungdom tiltak. Dette utgjør 7,1 % økning fra 2009 og er den største økningen siden LVBT av 1992 ble effektivert (www.ssb.no).

I tabell 1 under, gis en oversikt over utviklingen av antall barn i barnevernet fra 1987 og fram til i 1.1.2011. Videre viser den forholdet mellom hjelpetiltak og omsorgstiltak, samt differansen mellom tiltak i løpet av- og ved utgangen av året.

Tab 1, viser utviklingen av barn i barnevernet fra 1987

	I løpet av 2010			Pr. 31.12.2010			Nye barn		
	I alt	Hjelpe tiltak	Omsorgs tiltak	I alt	Hjelpe tiltak	Omsorgs tiltak	I alt	Hjelpe tiltak	Omsorgs tiltak
2010	49781	41708	8073	37296	30316	6980	13727	13224	503
2009	46487	38700	7787	35641	29038	6603	12767	12319	448
2000	31905	25870	6035	24817	19681	5136	8583	8202	381
1997	29584	23941	5643	22481	17746	4735	8105	7735	370
1992	23840	15641	8199	19590	12069	7351	9942	7977	1965
1987	14044	8755	5289	12147	7137	3795	2617	2134	373

Kilde: Barnevernsstatistikk, Statistisk sentralbyrå www.ssb.no/barnogungeibarnevernet

Ingenting tyder heller på utflating eller reduksjon av behov for bistand fra BVT. Kvello (2010 38-40) hevder at kanskje bare en tredjedel til halvparten av dem som skulle vært i kontakt med BVT er det. Av Barnevernpanelets rapport framgår det at det finnes ingen analyser av behovet for barneverntjenester i Norge (BLD 2011 c, 11).

Den longitudinelle registerforskningen gjennomført av Kristoffersen og Clausen, (2008) viste til nedslående resultat. Studiet var basert på registerforskning og inkluderte 120.000 nuværende eller tidligere barnevernklienter i perioden 1993-2005. Kontrollgruppen bestod av 112.000 personer. I rapporten «Barnevernsklienter i Norge 1990-2005- en longitudinell studie» framgår det som tidligere nevnt, at bare 1/3 av barnevernsbarna klarer seg godt. Barnevernsbarna er underrepresentert ved høyere utdanning mens de er overrepresentert ved sykdom, tidlig død, som mottakere av sosialhjelp/andre former for trygdeytelser. 40 % av de i kontrollgruppen gjennomførte høyere utdanning, mot 9 % av de fra utvalget som hadde vært plassert i fosterhjem og 4 % av de fra institusjon hadde høyere utdannelse (Kristoffersen og Clausen 2008).

Av barnevernsbarna som tar høyere utdanning er der flere jenter enn gutter. Dette er i tråd med samfunnet for øvrig. Forskningsresultatene sier ingen ting om årsaksforklaringer til at det går bra med noen, og mindre bra med andre, og heller ingenting om hvordan det ville gått om barnevernet ikke hadde grepet inn. Av resultatene framgår likevel at det går bedre med barn plassert i fosterhjem enn i institusjon, og at de som blir plassert tidlig klarer seg bedre. Det samme viser seg med de som mottar ettervern.

Sosial arv

Hvis en velger å kalle utdannelse, økonomi og helse for kapital, er dette også i tråd med Frønes og Strømme som gir uttrykk for at ulike former for kapital arves.

Å lykkes i utdanningssystemene forstås som inngangen til et godt livsløp, og mislykkes som mulig framtidig marginalisering (Frønes og Strømme 2010, 26)

Uten å betvile forskningsresultat eller påstand fra Bunkholdt pågår det en samfunns-debatt om at forskjellene mellom fattig og rik stadig blir større. Med å kaste et blikk på tabell 2. under, ser en at tiltak for de yngre barna utløser økonomiske uttellingene i form av barnehage og SFO, og at det økonomiske aspektet kommer igjen som fritidstiltak når de når ungdomsalder. En kan da spørre seg om denne gruppen som er i kontakt med barnevernet har økt også på bakgrunn av andre forhold i samfunnet enn manglende omsorgsevne hos foreldre. Det som da kan se ut som et lojalitets hierarki som rangerer foreldrenes interesser framfor barnas, kan i følge Fauske, Lichtwarck, Willumsen, Martinsen, Clifford og

Kojan (2009), like gjerne være forankrede rettighetsoppfatninger og krav til rettssikkerhet i samfunnets liberale verdier

Overnevnte forskning viser også til andre overraskende resultat. I konklusjonen framgår det at barnefamiliene i sin helhet utgjør en meget sammensatt gruppe og med ulike behov. Kriser og andre påkjenninger kan av både hensynet til barnets beste og det biologiske prinsipp, gi grunnlag for tiltak fra barneverntjenesten.

Forskningen deres viser også til at det er sammenheng mellom foreldrenes status og når familien kommer i kontakt med barnevernet. Mens de fra lavere lag i samfunnet ofte kommer inn mens barna er små, kommer barna fra de høyere lag inn som ungdommer. Interessant er det derfor å lese at 25 % av de med tiltak fra barnevernet kommer fra familier med utdanning, gode jobber og god økonomi.

Som helhet viser en undersøkelse utført av Kalve (1998) av utenlands adopterte barn har klart lavest klientrate i barnevernet. Resultatet må kanskje sees i sammenheng med at fram til de er 13 år, er det svært få av denne gruppa som mottok tiltak fra barnevernet. Fra 13 års alderen og oppover endret tallet seg og når det gjaldt ettervern var raten av utenlands adopterte barn nær tre ganger så høy som den som fantes blant de etnisk norske. På lik linje med barn med foreldre fra høyere samfunnslag, er ofte grunnlaget for tiltak overfor denne gruppen knyttet til barnets atferd. Kanskje mindre underlig når en tenker at adoptivforeldre har gått igjennom en godkjenningsordning både i forhold til sosiale og økonomiske forhold før tildeling av barn for adopsjon er et faktum. I et slikt perspektiv vil mest sannsynlig hverken adoptivforeldre eller foreldre fra høyere samfunnslag ha behov for økonomisk bistand hverken til dekning av barnehage, SFO eller fritidstiltak.

Hvem er disse barna

I Barne- og likestillingsdepartementets utredning om kompetanseutvikling i barnevernet framgår det:

..at barnevernsbarna synes å være en særskilt utsatt gruppe med bakgrunn i at de stort sett har dårligere levekår enn andre barn. Familier som mottar tiltak fra barnevernet har generelt sett lavere utdanning, svakere tilknytning til arbeidsmarkedet og dårligere økonomi enn befolkningen ellers (BLD 2009 37)

Barnevernet bistår noen av samfunnets mest risikoutsatte barn og Bunkholdt (2009) viser til at de som tidligere var i kontakt med vergeråd var ressursvake

familier. Videre påpeker hun at selv om synet på fattigdom og hvorfor foreldre ikke klarer å ta godt nok vare på barna sine, har endret seg, er det de samme gruppene i dag som tidligere som har kontakt med barnevernet. Dette understøttes av Fauske et al (2009) som også påpeker en høy grad av forekomst av somatisk og psykisk sykdom hos brukerne av barneverntjenesten Samtidig kommenterer de at stor psykososial belastning hos foreldre på langt nær alltid er sammenfallende med stor problembelastning blant barn og unge.

FOREKOMST AV TILTAK

Ulike former for tiltak

I tabell 2 under vises fordelingen av de ulike tiltakene i løpet av 2010 samt alderen på barna som står som mottakere. Som tabellen viser er overvekten av både plasserings tiltak og hjelpetiltak rettet inn mot barna i alderen fra 6-17 år. Det er i tråd med Fauske et al (2009) som viser til at jo yngre barna er, jo større er sannsynligheten for at foreldrene tilhører marginaliserte grupper. Som tidligere vist, kommer barna fra høyere samfunnslag inn på et senere tidspunkt.

Tab.2 Tiltak i alt i løpet av året og fordelingen av de ulike tiltakene i barnevernet pr. 31.12. 2010

	Alder					
	I alt	0-2	3-5	6-12	13-17	18-22
Tiltak i alt pr.31.12.2010	37 296	2 704	4 839	13 836	12 456	3 459
Tiltak i løpet av året	49781					
Barnehage	3 979	994	2 673	312	0	0
Støttekontakt	2 777	31	110	1 249	1 188	198
Besøksheim/avlastningstiltak	8 515	423	1 268	4 335	2 284	204
Hjemmekonsulent/avlasting i heimen	1 117	123	196	513	252	33
Skolefritidsordning(SFO)	3 732	0	9	3 613	110	0
Fritidsaktiviteter	3 281	19	75	1 475	1 484	228
Tilsyn	920	116	149	392	250	13
Økonomisk hjelp	6 174	252	532	1 875	2 450	1 065
Utdanning/arbeid	305	1	3	17	158	126
Medisinsk undersøkning og behandling	479	30	40	126	210	73
Behandling av barn med særlige opplæringsbehov	38	0	1	11	23	3
Senter for foreldre og barn (inkl. mødreheim)	175	98	27	42	8	0
Egen bolig/hybel	661	0	0	0	71	590
Bolig med oppfølging	1 170	1	1	2	508	658
Beredskapsheim	438	86	64	175	110	3
Fosterhjem (utenom familien)	3 277	141	275	1 070	1 269	521
Fosterhjem (familieplassering)	1 548	60	125	470	715	178
Forsterket fosterhjem (utenom familien)	3 522	200	318	1 395	1 391	218
Forsterket fosterhjem (familieplassering)	440	26	35	190	164	25
Barnevernsinstitusjon	1 373	6	17	121	997	232
Andre behandlingsinstitusjoner	63	2	2	4	48	7
Poliklinisk psykiatrisk behandling	225	17	20	96	74	18
MST - multisystemisk terapi	354	0	1	22	322	9
PMT - foreldreopplæring	647	18	101	445	81	2
Andre hjemmebaserte tiltak	2 707	203	335	972	1 049	148
Vedtak om deltakelse i ansvarsgruppe	4 638	339	593	2 026	1 520	160
Vedtak om råd og veiledning	10 823	994	1 566	4 387	3 341	535
Andre tiltak	10 692	681	1 158	3 821	3 981	1051

Tabellen over inkluderer også barn hvis alder ikke er oppgitt. Hvert barn kan ha flere tiltak. Summen av tiltaka er derfor større enn tallet på barn som har fått hjelp www.ssb.no/barnogungeibarnevernet

Statistikken i tabell 2 over, viser ikke forholdet mellom hjelpetiltak gitt mens barna bor i foreldrehjemmet og når de er plassert.

Mange av hjelpetiltakene er i følge Øyen et. al (2010) ikke plasseringsforebyggende, men iverksettes etter plassering utenfor hjemmet. Det er ikke noen tidsgrense for hvor lang tid hjelpetiltak kan eller skal løpe, og i seg selv er det ikke lengden eller omfanget som er avgjørende, men hvorvidt tiltakene gir barnet en god nok omsorgssituasjon. Det er likevel sentralt å merke seg at i motsetning til omsorgstiltak, er hjelpetiltak frivillig. I realiteten betyr det at foreldre i dag kan avstå fra å ta i mot foreslåtte hjelpetiltak, evt. kan de når som helst trekke samtykke tilbake. Unntaket er pålegg om dagtilbud som eksempelvis barnehage og også tilsyn.

Bunkholdt (2003) uttalte seg tidlig kritisk til at barnevernet med det biologiske prinsipp som argument satset på forebyggende tiltak i årevis. Fra forskningen som er vist til over, vises det til at de fleste barneverntiltakene blir iverksatt uten at det foreligger bekymring for barnas omsorgssituasjon og at mange foreldre har stor tillit til barnevernet og ser på dem som en hjelpende hånd. Øyen, Clifford og Gustavsen (2010, 23).

Foretrukket plassering

Ved å kaste et granskende blikk på tab.2, vil en se at av plasseringsalternativene er det ulike former for plassering i fosterhjem som dominerer. Dette kan blant annet være ordinære nøytrale fosterhjem. På den motsatte skalaen finner en ikke nøytrale fosterhjem som inkluderer familie og/eller slekt. Begge former kan bli definert som forsterkede fosterhjem. Det Statlige barnevern disponerer også fosterhjem; herunder Statlig beredskapshjem- og familiehjem og fosterhjem knyttet til institusjon. Kravet til kompetanse i disse hjemmene er av en helt annen kategori enn det som kreves av de som er definert som ordinære hjem. Statlige familiehjem skal være i stand til å gi omsorg til barn med ulike og særskilte behov, og de har også helt andre ordninger knyttet til sitt oppdrag med Staten enn kommunale fosterhjem har med kommunen. Mellom annet et oppdragsforhold med kontrakt for fem år, medlemskap i Statens pensjonskasse, regulert fritid og avlastning (Standardkontrakt 2010). I følge Atferdssenteret er behandlings fosterhjem nå under utprøving.

Men; ligner ikke statlige familiehjem og behandlings fosterhjem litt på institusjon?

Ved plassering i institusjons skiller lovhjemlene mellom omsorgs- og atferds institusjoner.

Fosterhjem er den politisk foretrukne formen i Norge og Norge er på topp i Europa i bruk av fosterhjem.

Tab.3 viser prosentvis bruk av fosterhjem som plassering i land vi kan sammenligne oss med.

Tab.3 prosentvis bruk av fosterhjem som plassering i land vi kan sammenlikne oss med				
Norge	Sverige	England	Danmark	Finnland
86 %	71 %	70 %	43 %	34 %

Kilde: www.adressa.no (Rise og Ellingsen 2011b)

Et av argumentene for satsingen på fosterhjem har vært at det går bedre med barn som er plassert i fosterhjem enn med de som er i institusjon. Imidlertid startet reduseringen av bruk av institusjoner før forskningsresultatene fra Kristoffersen og Clausen (2008) forelå og de advarer mot det som kan se ut som bruk av deres forskning til dette formålet.

Fra tidligere nevnte reform av 2004, har det vært en planmessig redusering i bruk av institusjoner for barn som må plasseres utenfor hjemmet. I BLDs evaluering av institusjonstilbudet, finner en å lese at målet om redusering om bruk av institusjon og satsing på fosterhjem nå er nådd. Det betyr en redusering av bruk av institusjon som plasseringsalternativ på 19 % siden 2004. Samtidig blir det vist til at denne satsingen kanskje har gått for langt, noe vanskene med rekruttering av fosterhjem muligens underbygger. I følge Backe-Hansen, Elisabeth, Elisiv Bakketeig, Heidi Galtung og, og Arne Backer Grønningsether, (NOVA 21/2011 18-20) er et av problemene at tilgjengelige fosterhjem er mangelvare for å møte de ulike behovene hos et stadig voksende antall barn. Etter mitt skjønn ser det ut til at den massive satsingen på fosterhjem i denne perioden, har gått på bekostning av utvikling av et differensiert institusjonstilbud.

Gitt at forskningsresultatene strengt tatt ikke kan tas til inntekt for denne type praksis, er det da andre motiver som ligger til grunn for utviklingen, for eksempel økonomiske? Kostnader knyttet til plassering i institusjon er betraktelig høyere enn bruk av fosterhjem. I intervju med Viggen i Fontene, tilbakeviste statssekretær Westhrin at de hadde en politisk linje om å sette tak på antall institusjons-plasser

(Viggen 2010). Dette er litt underlig når det i overnevnte rapport er å lese at de økonomiske hensyn har fått større betydning i perioden.

Kritiske røster til sterk redusering av institusjon

Bunkholdt, uttaler seg kritisk til motstanden mot bruk av institusjoner og hun argumenterer for at det finnes annen kunnskap enn «i institusjoner blir den beste den verste», og hun:

....finner det underlig og urovekkende at det overordnede barnevernet er så lukket mot de kunnskaper som finnes om betingelser for at institusjoner kan fungere som gode omsorgsbaser (Bunkholdt 2010 113)

Videre hevder hun at ikke alle barn har de relasjonsmessige forutsetninger til å gå inn i og gjøre seg nytte av den forpliktende gjensidigheten som inngår i et familieliv, en påstand som understøttes av flere. Mellom annet av Dowdell, Prentky og Cavanaugh (2009) og Vinnerljung og Hjern (2011) som gir uttrykk for at barn som har vært utsatt for seksuelle overgrep er en høyrisikogruppe i fosterhjem. Bunkholdt (2010) fremholder at barna som ikke har de relasjonsmessige forutsetninger trenger å være omgitt av fagfolk som kan gjøre dem i stand til etter hvert gå inn i gjensidige relasjoner. Videre argumenterer hun for at det eneste faglige forsvarlige er at barn og unge kan føle seg trygge på at de får være i sin omsorgsbaser så lenge de trenger det. Ikke mer, ikke mindre, legger hun til. Dette understøttes av m.a. Stenerud (2011) som fremholder hvordan manglende tilhørighet og tilknytningsbrudd kan føre til ulike symptom hos barn og hvordan m.a. usikkerhet om fremtid kan hemme tilknytning til nye omsorgspersoner.

Plassering i slekt

I henhold til Rutinehåndbok for kommunenes arbeid med fosterhjem, skal barneverntjenesten alltid vurdere om noen i barnets familie eller nære nettverk kan bli fosterhjem for barnet (BLD 2006 a). Moldestad (2003) hevder at plasseringer hos slekt har vist seg mer stabile enn andre fosterhjems plasseringer. I rapporten «Bedre beskyttelse av barns utvikling», framkommer det at slektsfosterhjem har færre utilsiktede flyttinger, og at barn som bor i slekts fosterhjem opplever sin fosterbarn status som mindre problematisk og har mindre atferds- og psykisk problematikk. Videre viser Ekspertutvalget (BLD 2012) til forskning som sier at slektsfosterhjem er mindre i kontakt med barneverntjenesten.

Moldestad (2003) viser til at slektsplasseringer alltid har funnet sted. Historisk lot foreldre barn oppfostres hos slektninger som materielt og økonomisk satt bedre i det enn dem selv, slik at barna kunne ta del i velstanden der. Kanskje er det verdt å merke seg at dette ofte gjaldt barn som var foretrukket og det var særskilte omstendigheter som gjorde flyttingen nødvendig (Moldestad 2003; Thørnblad 2009). Plassering hos slekt i offentlig regi er i følge Kjørstad og Syse (2008) av nyere dato. Ved Barnevernloven av 1953 ble det bestemt at plasseringer over en viss tid skulle ansees som fosterhjem som skulle godkjennes, og de skulle føres tilsyn med. Regelen ble lite overholdt og Moldestad hevder videre at det vokste fram en viss skepsis til slektsplasseringer blant fagfolk. Tar en vergerådsloven og den sosiale arven som er nevnt tidligere i betraktning, er det kanskje en viss logikk i dette forholdet.

Også i dag har foreldre anledning til å plassere barn andre steder enn i foreldrehjemmet. Etter dagens lov omfattes ikke slike private plasseringer av lovens regler, unntatt der det er grunn til å anta at barn som er plassert, trenger tiltak etter LVBT.

HENSYNET TIL BARNETS BESTE, ELLER...?

Kjernefamilien igjen

Gjenspeilende i rekrutteringsarbeidet etter fosterfamilier synes verdien av kjernefamilien bestående av mor, far og barn å stå sterkt. I følge retningslinjer for fosterhjem (BLD 2006 b), bør fosterhjemmet bestå av to fosterforeldre av forskjellig kjønn. Hvis det er til det beste for det aktuelle barnet, kan homofile, lesbiske og enslige velges. En av begrunnelsene er at det å være fosterforeldre er krevende, og det kan være godt å være to om ansvaret. Fosterbarn vil som regel ha behov for mer enn en voksen å forholde seg til og kan ha behov for å få erfaringer med forskjellig reaksjons og løsningsmønster fra begge kjønn (BLD 2006 b). Underforstått ligger det at de fleste plasserte barn kommer fra hjem med enslige forsørgere; les mor, og kanskje med omskiftelige partnere. Ligner ikke dette litt på den familiepolitikken som var fremtredende i tiårene etter krigen da etterspørselen etter barn for adopsjon var stor? Se avsnitt om adopsjon. Og kan den store etterspørselen etter fosterhjem føre til at for mange av dem som ikke vil komme til å tåle belastningene, blir godkjent som fosterhjem? Eller sagt på en

annen måte; kan det hende at en i det store trykket etter å finne egnet fosterhjem innen tidsfrister, plasserer barn i hjem som bedre kunne matchet et annet barn? Den største forskjellen ligger kanskje i den generelle samfunnsutviklingen, der kjernefamilien i dag i hovedsak består av to yrkesaktive voksne. Det sier seg nesten selv at å kombinere høgt yrkesaktivt tempo og omsorg for barn med store omsorgsbehov vil være krevende.

Kalkulert risiko

Mange barn og unge under barnevernets omsorg opplever at de må flytte fra det fosterhjemmet de har blitt plassert i og noen opplever opptil flere flyttinger. Kanskje har de med seg en brist i tilknytningen. Med sikte på at risikoen for ustabilitet i foreldrehjemmet kan bli avløst av utilsiktet flytting fra et fosterhjem, blir ikke dette da omsorgssvikt i offentlig regi? En kan jo stille seg spørsmål om ikke myndighetene har tatt historien med i betraktning når de så å si ensidig satser på fosterhjem framfor institusjon. Det ene trenger nødvendigvis ikke utelukke det andre.

I følge Bunkholdt er plassering utenfor hjemmet en kalkulert risiko, jf. resonnementet:

..at tilknytning antakelig er den viktigste ressurs et barn kan ha, og når den først er etablert, skal man være forsiktig med å bryte den (Bunkholdt 2003 18)

Samtidig fremholder hun at det hender at barnets behov for omsorg og beskyttelse i praksis ikke alltid er forenelig med foreldrenes interesser/eller evner, og Sandbæk (2003) hevder at det å la barnet forbli i foreldrehjemmet også innebærer en risiko. Engelin sier det så sterkt:

En separasjon er en hendelse, mens sviktende omsorg er en vedvarende realitet. Smerten og belastningen ved en separasjon kan avhjelpes ved at den fører til at barnet får det bedre, mens smerten og belastningen ved dårlig omsorg bare blir større jo lengre den varer (Engelin 2009, 1)

Plassering i fosterhjem er altså også en kalkulert risiko. Enten ved oppsigelse eller at fosterforeldre skiller seg, kan fosterhjem gå i oppløsning. Barnevernet kan likevel ikke unnlate å gjennomføre vurderte tiltak når barn lider overlast i hjemmet. Regjeringen gir uttrykk for at faktorer som kan ha betydning for avgjørelser om omsorgsovertakelser, er hvorvidt barneverntjenesten vurderer om sikkerheten

knyttet til plasseringer utenfor hjemmet blir bra nok for barnet. Videre viser Ekspertutvalget (BLD 2012) til at fra barneverntjenesten sin side, blir mye arbeid lagt ned for at plasseringen til det aktuelle barn skal bli trygt, stabilt og relasjonsbyggende.

Utilsiktete eller tilsiktete flyttinger

En overordnet målsetning med plassering, er at plasseringen skal være stabil og vare så lenge barnet har behov for det. Det er ikke alltid det er slik, og det kan se ut til at i dag er det fosterhjemmene som har overtatt den angrefristen som adoptivforeldre hadde tidligere; se avsnitt om adopsjon! Forskjellen er likevel stor. Mens adoptivforeldre hadde fem års angre rett og måtte gå rettens vei, kan fosterforeldre nærmest si opp på dagen. I følge Backe-Hansen (2009) er risikoen for utilsiktet flytting størst de første par måneder etter plassering og de neste to år. Videre gir hun uttrykk for at barnets alder alene ved plassering ikke generer flytting, men alder i sammenheng med andre faktorer spiller inn.

Utilsiktete og gjentatte flyttinger vurderes som et problem i barnevernet.

Enkelt saker kan få stor medie plass og skygge for de plasseringer som omgir barn med ro og trygghet. Utviklingsmessig kan utilsiktete flyttinger få følger for enkeltbarn, og må med det bli gitt fokus. Statistikken i tabell 4., omhandler alle former for flyttinger i regi av barnevernet. Det vil si noen barn flytter fra heimen, andre fra fosterhjem, andre i mellom fosterhjem, fra fosterhjem til institusjon og omvendt. Noen blir også tilbakeført til heimen.

**Tabell 4. viser flyttinger av barn
I barneverntiltak i 2010 og 2009**

Flyttet	2010	2009
Flyttinger i alt	2440	1512
Flyttet 1 gang	1185	1201
Flyttet 2 ganger	448	235
Flyttet 3 ganger	93	66
Flyttet 4 ganger	8	8
Flyttet 5 ganger	5	2
Flyttet 6 ganger	1	1
Flyttet 7 ganger eller mer	0	0

Kilde: www.ssb.no

Statistikken i tabell 4, illustrerer også økningen i antall flyttinger fra 2009 til 2010. Det vises til at tall fra begge årene kan omhandle samme enkeltbarn og betyr at i realiteten kan et barn ha flyttet 8 ganger i løpet av de to kalenderårene. Tabellen definerer ikke om flyttingene/plasseringene er ledd i mer eller mindre planlagte flytteprosesser eller om de skjer akutt. Fra SSB (2010) blir det også opplyst at tallene bare må bli sett på som en pekepinn, da kommunenes rapportering på området ikke er de beste. I BLD (2012) finner vi forslaget om å opprette en arbeidsgruppe for å få et bedre statistikkgrunnlag på området.

At enkelte barn utsettes for flere flyttinger og med det skifte av kanskje flere omsorgspersoner i løpet av oppveksten, betegner Kvello (2010 b, 498) som grad av offentlig omsorgssvikt. Noen ganger kan en spørre seg om barna ville klart seg like godt eller bedre uten hjelp fra barnevernet. Andre ganger er risikoen ved å la barna bli i hjemmet for stor og de må flyttes (BLD 2012 99). Hvordan denne prosessen blir gjennomført kan få innvirkning i barnas videre utvikling. Bunkholdt (2010) uttrykker at nøkkelen til en vellykket plassering ligger hos foreldrene og hvordan barneverntjenesten klarer å komme i posisjon for samarbeid. Noen ganger er det over lang tid utviklet et samarbeid basert på tillit og frivillige hjelpetiltak (Øyen, Clifford, og Gustavsen 2010). Det sier seg selv at konflikter kan oppstå den dagen overtakelse av omsorg blir et tema. Flere har belyst dette temaet, mellom annet Christiansen og Anderssen (2011) og Skilbred og Moldestad (2010).

Noen ganger er det tvingende nødvendig å plassere barn utenfor hjemmet, og noen ganger må det kanskje skje akutt. Akuttplasseringer kan ha flere årsaker. Avdekking av vold og andre alvorlige overgrep som blir vurdert å utsette barnets liv og helse i fare ved å forbli i foreldrehjemmet, eller foreldre unndrar seg fra barnevernet med plutselig flytte. Det kan også være akutte situasjoner der foreldre utsettes for ulykker og død. En kan kanskje ikke alltid si at omsorgssvikten barnet lever i er total. Det en imidlertid kan si, er at når omsorgssvikten går over lang tid blir påkjenningene barnet utsettes for vedvarende. Både omsorgssvikt og stress uttrykkes å virke negativt på de delene av hjernen som har med emosjoner og hukommelse å gjøre. Vedvarende påkjenninger kan påvirke nevrologisk utvikling og med det innvirke negativt i barnets videre utvikling (Braarud 2012 182-183) Det er tidligere referert til Bunkholdt som uttrykker at tilknytning synes å være den viktigste ressurs et barn kan ha, og at en skal være forsiktig med å bryte den når den først har oppstått. Til tross for utrygg tilknytning, å bli hentet ut av hjemmet kan utløse ytterligere stress for barnet og med det utløse krisereaksjoner. Samme årsaker for flytting som er nevnt over, kan selvfølgelig også gjelde for fosterhjem. I arbeidet med sin doktoravhandling fikk Baugerud (2010 2012) mulighet til å følge 40 plasserings saker der barn ble hentet i hjemmene sine. 80 % av plasseringene var akutt. Hun gir uttrykk for at det er forsket mye på hvordan traumer som krig, jordskjelv og tsunamier virker på barn. Men når det offentlige selv, med mye makt, går inn og fjerner et barn fra foreldrene sine og hjemmet sitt, er kunnskapsgrunlaget et ganske annet.

En av målsetningene ved hennes forskning var å få flere svar på hvordan barn koder inn stressede opplevelser, hvordan disse integreres og hentes fram igjen. Baugerud differensierer over ulike symptomadferd barna viser i hentesituasjoner. Mens noen reagerer både med redsel, sorg og sinne, kan andre vise ukritisk atferd. Hun formidler at en tredje gruppe som hverken med mimikk eller andre former for kommunikasjon gav uttrykk for følelser.

Noen av de sentrale funnene Baugerud (2012) gjorde var at akuttplassert barn logisk nok viste mer stress enn barna i de planlagte plasseringene. Det samme viste seg når det gjaldt å beskrive detaljer fra henting og plassering. De som ble akuttplassert hadde bedre beskrivelser, og selv om de eldste barna husket mer, kunne barn helt ned i 3 ½ år kunne beskrive detaljerte hendelser overraskende korrekt. Interessant var det å lese at de barna som var utsatt for overgrep husket

bedre enn de som var forsømte. Kanskje ikke overraskende når en tenker på hjernens utvikling knyttet til erfaring og utvikling av indre arbeidsmodeller som nevnt tidligere. I en tilværelse preget av direkte eller indirekte vold og overgrep, innebærer overstimulering av hjernens alarmberedskap (Braarud 2012). En kan også tenke seg hvordan det å leve i vedvarende beredskap for ytre farer kan ha innvirkning på mulighet for konsentrasjon og oppmerksomhet.

Adopsjon som alternativ eller som førstevalg

Bruk av adopsjon er det sterkeste virkemidlet barneverntjenesten kan fremme forslag om til nemnda og Havik viser til at det er dette tiltaket som har best effekt for barna (Ellingsen og Rise 2011 b). Havik gir videre uttrykk for at alle små barn bør adopteres og at foreldrene etter omsorgsovertakelse må få maksimum to år på seg for å bevise at de er gode omsorgspersoner. Ved adopsjon får barnet mulighet til trygg tilknytning og juridisk tilhørighet noe som fosterhjems plassering ikke gir (Havik et al. 2004, 111; Berg 2010). Slik har det ikke alltid vært. I 1948 ble det vedtatt en lov som gav adoptivforeldre en angrefrist på 5 år

hvis barnet skulle vise seg å være fysisk eller psykisk sykt, eller leve et
«lastefullt eller forbrytersk liv (Rugland og Aarnes 2012)

Loven stod ved lag til i 1986. I sitt forslag om tilbakeføring til hjemmet etter omsorgsovertakelse er ikke BLD (2012 133) så romslig i sine forslag som over vist til det Havik over gir uttrykk for. BLD foreslår å gi foreldrene en frist på et år til å bevise at de kan ta vare på barnet sitt, før adopsjon blir vurdert og foreslår at bevisbyrden for endrede foreldreferdigheter legges på foreldrene.

Med tilføyelse av § 4-20 e, i LVBT, ble besøkskontakt mellom barnet og biologisk kontakt etter adopsjon, vedtatt ved lov 4.juni 2010. Med denne tilføyelsen er vi tilbake i diskusjonen om åpne og lukkede adopsjoner som fulgte den første adopsjonsloven av 1917. For øvrig kanskje uten sammenligning. Barnets rett til å kjenne til og til å få være sammen med sine foreldre til en viss grad ivaretas i forslaget om åpen adopsjon fra BLD (2012).

Thørnblad viser til at adopsjon ble vanligere i Norge enn både barnehjem og fosterhjem under og etter 2. verdenskrig. I perioden 1945-1965 ble det adoptert bort dobbelt så mange norske barn som før krigen.

Økt levestandard og etterkrigstidens familieideologi hvor kjernefamilien og husmoridealet sto sterkt, bidro til etterspørsel etter barn og flere adopsjoner (Thørnblad 2009, 222).

Generelt har adopsjoner gått ned i Norge. **Tab.5** under viser utviklingen av adopsjoner siden 1992.

Tab.5 Adopsjoner i Norge

Tab.5 Adopsjoner i Norge							
År	2010	2009	2008	2007	2006	1998	1992
Utlandet	343	346	298	417	438	605	543
Stebarn	153	205	223	236	174	192	170
Andre	3	10	9	7	10	101	73
Fosterbarn	29	30	23	43	35	0	0
Totalt	528	591	553	703	657	898	786

Kilde: www.ssb.no

I tab. 6 under kan en lese at antall adopsjoner hentet fra Fylkesnemndens sentralenhet viser et helt annet omfang enn det vi ser fra Statistisk Sentralbyrå. Det har ikke lyktes i å finne utav årsaken til denne diskrepansen.

Tab 6.

Tab.6 Utvikling av Antall adopsjoner i perioden 2006-2010, hentet fra Fylkesnemndens sentralenhet.

2006	2007	2008	2009	2010
10	7	14	13	26

Kilde: (Ellingsen og Rise 2011 b)

I kronikk i Fontene 02/12 uttrykker Kojan og Marthinsen (2012, 44) seg om at identitetsutvikling og sterkt innflytelse og kulturelt opphav etter hvert vil gjøre seg gjeldende. De mener at adopsjon som barneverntiltak etterhvert vil reise nye juridiske spørsmål som må handteres.

PROBLEMSTILLINGER

Bunkholdt (2003) gikk ut med kritikk om at barnevernet med bakgrunn i «det biologiske prinsipp», i alt for stor grad og alt for lenge benyttet forebyggende tiltak. I etterkant av dette ser det ut til at debatten om det biologiske prinsipp avtok noe. Muligens har reformen av 2004 og opprettelsen av Bufetat medvirket til dette. Imidlertid blusset debatten om biologiens forrang opp igjen etter Clausen og Kristoffersens (2008) nedslående forskningsresultat. I denne sammenheng tok Statsråd Huitfeldt (2008) tok til orde for at det biologiske prinsipp kanskje sto for sterkt, og at det ikke måtte stå framfor «hensynet til barnets beste». Den utilsiktede virkningen av flere hjemmebaserte tiltak og krav til dokumentasjon, har ført til at noen omsorgsovertakelser har kommet for sent mente hun. På den måten hadde det biologiske prinsipp fått sterkere vekt på tross av at det nødvendigvis ikke hadde vært et uttalt politisk mål.

Hun uttrykte at en må tørre å spørre om flere barn bør vokse opp utenfor sin familie på et tidligere tidspunkt enn i dag og hun oppfordret kommunene til i større grad å vurdere adopsjon som barneverntiltak (Huitfeldt 2008).

Er det slik at det biologiske prinsipp rangerer over hensynet til barnets beste? I gjennomgangen min forut finner jeg indikasjoner både for og i mot. Det er langt fra lovgivende til utøvende organ. I praksisfeltet finner vi den kommunale barneverntjenesten, den som står nærmest både barn og foreldre. Den skal balansere mellom lover, retningslinjer, frister og budsjett samtidig som den skal ivareta hensynet til barnets beste. I mellomleddet mellom direktiver og de som utøver praksisen finner vi lederne av barneverntjenesten. Avhengig av kommunens organisasjon er de delegert myndighet til å påse at lovens formål blir oppfylt. De har også ansvar for å ivareta sine medarbeidere og legge til rette for et miljø som både faglig og sosialt er godt.

Hva tenker de, og hvordan gjenspeiler deres holdninger seg nedover i egen enhet? Hvordan forholder de seg til det biologiske prinsipp i hverdagen og har det betydning i daglig administrering av barnevernarbeidet? Det er noen av disse spørsmålene mine jeg prøver å få svar på.

METODEDISKUSJON

Begrunnelse for valg av metode: Problemstillingene knyttet til undersøkelsen er sammensatt og kompleks. Jeg vurderte at de kunne gi et mangfold av mulige svar og også åpne opp for nye problemstillinger, noe som kvalitative problemstillinger kan gjøre. Mellom annet fremholder Malterud (2008) at det er problemstillingen som avgjør valg av metode i forskningsprosjektet, og denne undersøkelsen åpner for et kvalitativ design. De kvalitative metoder handler m.a. om tolkning av meninger i menneskelige uttrykk som både i verbal og nonverbal forstand kommer til syne og der menneskelige uttrykk vil variere over tid. Videre at betydningen må sees og forstås i de sammenhenger de oppstår i. Dette er også i tråd med Hammersly og Atkinson (1991, 61) som angir at det er tre dimensjoner som er viktig i forbindelse med utvalg, nemlig tid, personer og sammenhenger.

Alternative metoder:

I det første utkastet til prosjektskisse la jeg inn to fokusgrupper i metodedelen. Bakgrunnen for at jeg ønsket å benytte den metoden var min vurdering av at den ville være egnet for å belyse problemstillingene mine. I prosessen hadde jeg tatt utgangspunkt i det som Kvale og Brinkmann (2010, 162) uttrykker om viktigheten av å få fram mange stemmer og forskjellige synspunkter på temaet som skal diskuteres. Samtidig er det viktig at gruppen er så homogen som mulig. Grunntanken min var ikke å komme fram til en felles løsning eller nye beslutninger på området, men å få til et gruppesamspill der synspunkter som vanligvis ikke er tilgjengelige på området kan komme til uttrykk. Siden «det biologiske prinsipp» var et svært aktuelt tema i planleggingsprosessen, vurderte jeg at meninger og holdninger kunne bli utfordret i en slik kontekst som fokusgruppe er. Som ved andre intervjumetoder, er det viktig at deltakerne i gruppen er kjent med at hensikten skal være utveksling av erfaringer og utvikling av kunnskap og ikke noen form for terapeutisk tilnærming (Malterud 2008). Med tanke på utvalget mitt, kalkulerte jeg ikke med å møte på problem på det området. I utarbeidelsen og formulering la jeg inn informasjon om det sammen med prosjektbeskrivelse. Utvalget av informanter som jeg hadde valgt å satse på var spredt over tre fylker. Den gang mente jeg at det beste for prosjektet ville være to grupper. På et visst punkt i forberedelsen mente jeg det ville by på for store problem å få delt opp og

samlet barnevernlederne til to intervjugrupper. Etter ny overveielse valgte jeg derfor å gå bort fra fokusgruppe som metode og valgte heller individuelle intervju. Når jeg nå ser tilbake, ser jeg at det mest sannsynlig ville vært tilstrekkelig med en gruppe knyttet til temaet. Med god planlegging og god gjennomføring ville jeg mest sannsynlig oppnådd å få et rikelig materiale som med godt etterarbeid ville gi akseptabel overføringsverdi. Barnevernfeltet er inne i en omstillings prosess. En gruppe med inntil 8 barnevernledere tilhørende i et fylke, med tema om hvorvidt det «biologiske prinsipp» rangerer over «hensynet til barnets beste» ville fått fram erfaringer fra flere vinklinger og mest sannsynlig skapt ny kunnskap.

Fokusgrupper egner seg i følge Kvale og Brinkmann (2010) godt i diskurs. Når jeg gikk bort fra fokusgruppe, ble det likevel naturlig å videreføre diskursiv tilnærming i det valgte designet. Bakgrunnen for valget mitt var at jeg var nysgjerrig på hvordan diskursen om fenomenet «det biologiske prinsipp» fortonte seg blant ledere av barneverntjenesten, og hvordan den forgreinet seg nedover til og blant medarbeiderne. Samtidig var jeg nysgjerrig på om det var samsvar mellom den kommunale diskursen og den som foregår på høyere nivå. Mine tanker for valg er i tråd med det som i følge Lundby (2003) gjelder for diskurs; at diskurs henspeiler til et bestemt mønster eller måte å tenke på bestemte fenomener på innenfor bestemte rammer. Diskurser om bestemte emner kan endre seg over tid. For eksempel diskursen om synet på barn i det forrige århundre. Fra det lydige barn til det kompetente barn til det lykkelige barn. Forandringen kom jo ikke av seg selv, men ved at det ble skapt ny forståelse i gjennom diskurser i den sosiale sammenhengen de oppstod i.

Det kan virke som om prosessen fram til problemstilling og valg av metode var enkel. Det var den absolutt ikke. I en periode var jeg inne på at et «literature review» meget bra ville kunne belyse temaet. Ved et slikt valg ville jeg gått glipp av direkte kontakten med informantene, en kontakt jeg vurderte som verdifull for tolkning av ordenes betydning. Det samme gjaldt for metode med bruk av spørreskjema. Å formulere en problemstilling innenfor tematikken som ville passe i en skjematisk undersøkelse var fristende og ville nok vært gjennomførlig. Ledere av barneverntjenesten må daglig forholde seg til en mengde informasjon både i papirform og gjennom e-post. Et spørreskjema fra enda en student ville kanskje bli oversett i mengden, og eventuelle svar kanskje gjort uten de store refleksjoner jeg

ønsket av undersøkelsen. Jeg så også for meg at mye tid ville gå med til å etterspørre svar.

Selvsagt tenkte jeg også på en kombinasjon av to metoder; intervju og spørreskjema. Det ville nok blitt interessant, men urealistisk gjennomførbart med tanke på tid til rådighet.

Godkjenning

Første avklaring om registrering og eventuell godkjenning av prosjektet ble gjort via Personvernombudet. Etter forskriftene ble prosjektbeskrivelse sendt Norsk samfunnsvitenskapelige Datatjeneste (NSD) for registrering. Svar på at prosjektet var registrert ble mottatt 5. mars 2011. Jeg mente at undersøkelsen min ikke omfattet helse og personopplysninger. Noe som ville kreve godkjenning fra Regional komite for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk (REK). For sikkerhets skyld ble søknad og prosjektbeskrivelse likevel også sendt til REK. 10.mars 2011 mottok jeg svar fra REK om at prosjektet ikke var definert som medisinsk og helsefaglig forskning. Medisinsk og helsefaglig forskning defineres i Helseforskningsloven § 4 bokstav a, som virksomhet som utføres med vitenskapelig metodikk for å skaffe til veie ny kunnskap om helse og sykdom. Prosjektet kunne med det gjennomføres uten godkjenning fra REK. Svaret fra REK ble oversendt NSD, og undersøkelsen min var i gang.

Litteraturliste

- Andersson, Gunvor, Karin Aronsson, Sven Hessle, Anna Hollander, og Tommy Lundstrøm. 2004. *Haverier i social barnvård? Fem fallstudier*. Stockholm: Gothia.
- Backe-Hansen, Elisabeth B. 2009. *Hvordan movirke og forebygge utilsiktet flytting fra fosterhjem*: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA).
- Backe-Hansen, Elisabeth, Elisiv Bakketeig, Heidi Galtung og, og Arne Backer Grønningsether. 2011 *Institusjon- siste utvei*: Rapport / Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring, 21/11.
- Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet og Bufetat. 2004. *Rundskriv Q-1072 B. Retningslinjer for fosterhjem 2006 b* [cited 23.04.2010 2004]. Tilgjengelig fra <http://rettsdata.no/propub/template.htm?view=printframe&gamdid=80481&docre...>
- Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. 2009 *Kompetanseutvikling i barnevernet* NOU 2009:8. Oslo: Avdeling for offentlige publikasjoner.
- Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet 2011. *Regjeringens barnevernsløft-til beste for barn og unge*. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet 2011 a [cited 06.10 2011]. Tilgjengelig fra <http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/aktuelt/nyheter/2011/barnevernsløftet.html?id=660164>.
- Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. 2011 c. *Barnevernpanelets rapport: barnevernpanelets rapport*: Barne-,likestillings-og inkluderingsdepartementet.
- Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet 2012 *Bedre beskyttelse av bars utvikling*: NOU 2012:5 Departementenes servicekontor.
- Barne- og likestillingsdepartementet og Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. *FNs konvensjon om barnerettene, kortversjon* 2000. Tilgjengelig fra http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/dok/veiledninger_brosjyrer/2000/barnekonvensjonen-nynorsk.html?id=87589.
- Barne- og likestillingsdepartementet. 2006 a. *Rutinehåndbok for kommunenes arbeid med fosterhjem*: Rutinehandbok: Barne- og likestillingsdepartementet.
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet 2011 b. *Retningslinjer for fagteamenes arbeid i Bufetat*: BUF00092: Barne-ungdoms og familiedirektoratet.
- Barne-, ungdoms- og familieetaten. 2010. Standardkontrakt familiehjem.
- Barnevernloven. 2011. *Lov av 17.juli nr.100 Lov om barneverntjenester* 1992 [cited 14.04 2011]. Tilgjengelig fra <http://www.lovdatab.no>.
- Baugerud, Gunn Astrid A. *Maltreated and Non-Maltreated Children's True and False Memories*. Det samfunnsvitenskapelige Institutt, Psykologisk institutt 2012. Tilgjengelig fra http://www.sv.uio.no/psi/forskning/aktuelt/arrangementer/disputaser/2012/baugerud_gunn/viten.html.
- Berg, Turid. 2010. Adopsjon som barneverntiltak. *Norges barnevern* 87 (1):48-60.
- Borge, Anne Inger Helmen 2003 *Resiliens, risiko og sunn utvikling*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Borge, Anne Inger Helmen 2010 Resiliens og sped-og småbarns psykiske helse. In *Håndbok i sped og småbarns psykiske helse*, edited by V. Moe, 53-65. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Bowlby, John. 1998. *En sikker base*. Danmark: Det lille forlag.
- Braarud, Hanne Cecilie 2010 Samspill mellom to måneder gamle spedbarn og omsorgsgiver. In *Håndbok i Sped og småbarns psykiske helse*, edited by V. moe, 137-153. Oslo: Gyldendal Akademisk.

- Braarud, Hanne Cecilie 2012 Oppdatert kunnskap om tidlig utvikling med tanke på kompenserende tiltak, inkludert å hente barnet. In *Bedre beskyttelse av bbarns utvikling*, edited by b.-o. l.-o. inkluderingsdepartementet. Oslo: Departementenes servicesenter.
- Bråten, Stein. 1998. *Kommunikasjon og samspill Fra fødsel til alderdom*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Bunkholdt, Vigdis 2003 Biologi eller psykologi som grunnlag for beslutninger i barnevernet-hva skal ha størst plass. *Norges barnevern* (1/2003).
- Bunkholdt, Vigdis 2009 Hvordan kunne det skje? *Norges barnevern* (4/2009).
- Bunkholdt, Vigdis 2010 Et kritisk blikk til "barnets beste". *Norges barnevern* (2/2010).
- Christiansen, Øivin, og Norman Anderssen. 2011. Fra bekymring til overbevisning. *Norges barnevern* 88 (4):200-213.
- Dowdell, Elisabeth B, Robert A Prentky, og Deborah J Cavanaugh. 2009. Girls in foster care A vulnerable and High-Risk Group. 34 (3).
- Eide-Midsand, Nils. 2010. Problematferd som uttrykk for feilinnstillinger i hjernens stressresponsystem. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening* 47:1098-1102.
- Ellingsen, Laila B og, og Mari By Rise. 2011. *Bør adopteres når de er små*. adressa.no 2011 b [cited 28.03 2011]. Tilgjengelig fra <http://www.adressa.no/nyheter/deglemtebarna/article1606814.ece>.
- Ellingsen, Laila A og, og Mari By A Rise. 2011. *De glemte barna*. Adressa.no 2011 a [cited 10.12 2011]. Tilgjengelig fra <http://www.adressa.no/nyheter/deglemtebarna/article1738925.ece>.
- Engelin, Arnt Ove. 2009. Fosterbarns samvær med egne foreldre - hvilket omfang er til barnets beste. Oppgave til spesialiteten i klinisk barne og ungdomspsykologi Bufetat, fosterhjemstjenesten i Stavanger.
- Barne og familiedepartementet,. 2000. *Barnevernet i Norge. Tilstandsvurderinger, nye perspektiver og forslag til reformer*: NOU 2000:12. Oslo: Avdeling for offentlige publikasjoner.
- Fauske, Halvor, Willy Lichtwarck, Elisabeth Willumsen Edgar Martinsen, Graham Clifford, og Bente Heggem Kojan. 2009. *Barnevernet på ny kurs: Det nye barnevernet-et forsknings og utviklingsprosjekt i barnevernet*: Sluttrapport fase 1 NF-rapport nr. 8/2009.
- Frønes, Ivar, og Halvor Strømme. 2010. *Risiko og marginalisering Norske barns levekår i kunnskapssamfunnet*. Oslo: Gyldedal akademisk.
- Grøholt, Berit, Hilchen Sommerchild, og Ida Garløv. 2008. *Lærebok i barnepsykiatri*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Haanes, kjetil. *Vil at kommunene skal rydde opp*. www.smp.no 2012. Tilgjengelig fra <http://www.smp.no/frapapir/article432220.ece>.
- Hammersly, M, og P Atkinson. 1991. *Feltmetodikk, Grunnlaget for feltarbeid og feltforskning*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Hart, Susan, og Susan Schwartz. 2008. *Fra interaksjon til relasjon*. Oslo: Gyldedal akademisk.
- Havik, Toril, Mette Y. Larsen, Sigrid Nordstoga, og Jarmund Veland. 2004. *Barnevernet, forutsetninger og gjennomføring*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Helsetilsynet. 2012. *Oppsummering av landsomfattende tilsyn i 2011 med kommunalt barnevern-undersøkelse og evaluering*: Tilsyn med barnevern, sosial-og helsetjenestene: Helsetilsynet.
- Huitfeldt, Anniken. 2008. *Barnets beste og det biologiske prinsipp*. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet 2008 [cited 26.10 2008]. Tilgjengelig fra http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/aktuelt/taler_artikler/ministeren/barne--og-

- likestillingsminister-huitfeld/2008/barnets-beste-og-det-biologiske-prinsipp.html?id=534090.
- Kalve, Trygve. 1998. *Utenlandsadopterte barn sjelden i barnevernet*. Samfunnsspeilet 1998/1998]. Tilgjengelig fra <http://www.ssb.no/samfunnsspeilet/utg/9806/6.shtm>.
- Killèn, Kari. 2000. *Barndommen varer i generasjoner, forebygging er alles ansvar*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Kjønstad, Asbjørn, og Aslak Syse. 2008. *Velferdsrett II, barnevern og sosiale tjenester*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Klaus E. Grossmann, og, og Karin Grossmann. *Our Guide To Attachment Research*. University of Regensburg 1999. Tilgjengelig fra http://www.psychology.sunysb.edu/attachment/pdf/mda_klaus.pdf.
- Kojan, Bente Heggem, og Edgar Marthinsen. 2012. Befester psykologiens dominans. In *Et tidsskrift for fellesorganisasjonen*, edited by -. Fontene. Oslo: FO.
- Kristoffersen, Lars B., og Sten-Erik Clausen. 2008. *Barnevernklienter i Norge 1990-2005: En longitudinell studie NOVA Rapport 3/08*.
- Kvale, Steinar, og Brinkmann. 2010. *Det Kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Kvello, Øyvind 2010 *Barn i risiko: skadelige omsorgssituasjoner*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Kvello, Øyvind 2010 b. Sped- og småbarn utsatt for omsogssvikt. In *Håndbok i sped- og småbarns psykiske helse*. Oslo: Gyldendal Akademiske.
- Lov om barnevern. 2011. *Lov om barnevern av 17.juli 1953 1953* [cited 17.04 2011]. Tilgjengelig fra <http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/dok/nouer/2000/nou-2000-12/4/1/5.html?id=358172>.
- Lundby, Geir. 2003. *Om narrativer, konstruksjonisme og nyskriving av av historier*. Oslo: Tano.Aschehoug.
- Malterud, Kirsti. 2008. *Kvalitative metoder i medisinsk forskning*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Moldestad, B. 2003. Slektsplasseringer før og nå. *Norges barnevern* (4/2010).
- Ofstad, Kari, og Randi Skar. 2009. *Barnevernloven med kommentarer*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Olson, Craig A.B., Lynda Burns, James Velle-Brodrick, og Dianne A. Sawyer. 2003. Adolescent resilience A concept Analysis. *Journal of Adolescence* (26 7-11).
- Rise, Mari By og, og Laila Ellingsen. 2011b. De glemte barna-Naboene hørte stadig redselsskrik. www.adressa.no, 29.03.
- Rugland, Ingvild, og Helle Aarnes. 2012. *Angrefrist på adoptivbarn*. www.bt.no 2012 [cited 03.04 2012]. Tilgjengelig fra <http://www.bt.no/nyheter/lokalt/Frem-til-1986-var-det-fem-ars-angrefrist-pa-adoptivbarn-2675563.html>.
- Rutter, M. 2006. Genetic influences on risk and protection:implicatin for understanding. *Cambridge University Press*:489-510.
- Sanbæk, Mona. 2003. Verdier og faglige problemstillinger knyttet til det biologiske prinsipp i barnevernet. *Norges barnevern* (3/2003).
- Schibbye, Anne-Lise Løvlie. 2002. *En dialektisk relasjonsforståelse*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Skilbred, Dag, og Bente Moldestad. 2010. Når barn bor i fosterhjem. *Norges barnevern* 87 (1):32-46.
- Skivenes, Marit. 2002. Biologi og barnets beste I barneverntjenesteloven.
- Smith, Lars. 2003. Omsorgsutøvelse, tilknytning og barns utvikling. *Norges barnevern* (4):3-13.

- Smith, Lars. 2010. Tidlig utvikling, risiko og psykopatologi. In *Håndbok i sped- og småbarns psykiske helse*, edited by V. Moe, 29-49. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Statistisk Sentralbyrå (SSB). *Barnevernstatistikk 2010*. Tilgjengelig fra http://www.ssb.no/emner/02/barn_og_unge/2009/barnevern/.
- Stenerud, Ellen A. 2011. Spebarnsterapi-familierelasjoner og samfunnsprioriteringer. *Norges barnevern* (1/2011).
- Stern, Daniel N. 2003. *Spebarnets interpersonlige verden*. Translated by Ø. Randers-Pehrson. Oslo: Gyldedal Akademisk.
- Stokke, Gunn. 2011. Differensialdiagnostiske kriterier for autismspekterforstyrrelse og tilknytningsforstyrrelse. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening* 48:529-534.
- Sør-Trøndelag, Fylkesmannen i. 2007. *Omsorg og overgrep, Om barnehjem, skolehjem og fosterhjem benyttet av Trondheim kommune fra 1930-årene til 1980-årene*. Trondheim: Øien & Indregard AS.
- Tahir, Maryam. 2010. *Frykter rush av erstatningssaker 2010* [cited 12.04 2010]. Tilgjengelig fra <http://www.dagsavisen.no/innenriks/article498762.ece>
- Texmo, Ole. *Hva er galt med Norsk Barnevern Samfunnsmagasinet*. www.sfm.no 2007 [cited 27.04].
- Thørnblad, Renee. 2009. Slektsfosterhjem i offentlig barnevern. *Norges barnevern*:220-235.
- Viggen, Erik Dahl. 2010. *Fontene* 2010 (6).
- Vikan, Jonas Alsaker. 2011. *Thea og Anders bodde som på en søppeldyng*. [Adressa.no](http://www.adressa.no) 2011 [cited 30.08 2011]. Tilgjengelig fra <http://www.adressa.no/nyheter/politikk/article1685696.ece>.
- Vinnerljung, B og, og A Hjern. 2011. Cognitive, educational and self-support outcomes of longterm fostercare versus adoption. *Children and youth service study* 33 (10):1902-1910.
- Øyen, Line, Graham Clifford, og Annelin Gustavsen. 2010. *Tiltaksprofil og tiltaksutvikling i kommunalt barnmevern*: NF-notat nr.1005/2010. Nordland Forskning.

APPENDIX 1 – Informasjonsskriv til administrative ledere i kommunalt barnevern

Torgerd Sandøy
6487 Harøy

Ålesund 8.3.2011

Barneverntjenesten i kommune

Informasjonsskriv til administrative ledere i kommunal barneverntjeneste

Dette er en forespørsel om deltakelse i et forskningsprosjekt som omhandler “det biologiske prinsipp” i betydningen av hvordan prinsippet påvirker forståelsen og utøvingen av kommunalt barnevernarbeid.

For å få fram kunnskap på dette området, vurderer jeg at jeg er avhengig av direkte kontakt med ledere av kommunal barneverntjeneste.

I et møte på ca. en times tid ønsker jeg å gjennomføre et semistrukturert intervju. Intervjuet vil være individuelt og om mulig gjennomføres i den enkeltes kommunes lokaler.

Navnet mitt er Torgerd Sandøy. Til daglig arbeider jeg i Fosterhjemtjenesten i Bufetat Sunnmøre. Denne undersøkelsen er en del av mitt arbeid fram mot mastergraden i “helse og sosialfag” ved Høgskolen i Molde. Psykologspesialist og høgskolelektor Karl Yngvar Dale ved høgskolen er veilederen min med det ansvarlig for prosjektet.

Kontoradressa mi er Langelandsveien 17,6010 Ålesund. Telefon nr. mitt privat er: 412 26 465, arbeid: 466 18 564 og e-postadressa mi privat er torgerds@online.no arbeid torgerd.sandoy@bufetat.no .

Når det gjelder informant, ønsker jeg primært å intervjuere ledere som har vært i samme stilling i minimum to år og med treårig grunnutdanning fra høgskole. Materialet som samles inn skal brukes i en masteroppgave og muligens i annen publikasjon. Innsamlede opplysninger vil bli anonymisert. Utvalget av informanter er lite og i bearbeiding av materialet vil det bli lagt vekt på at dataene ikke skal kunne tilbakeføres til enkelt person og kommune. Jeg kan likevel ikke utelukke at informantene selv vil kunne kjenne igjen egne utsagn.

Dersom du som leder for barneverntjenesten i din kommune kan tenke deg å delta, vil du få nærmere informasjon om prosjektet og det understrekes at selv om du har samtykket til å delta, kan du når som helst i prosessen trekke deg fra videre deltaking.

Vennlig hilsen
Torgerd Sandøy

APPENDIX 2- Svarslipp for samtykke til deltaking

Svarslipp, kan også gis på e-postadresse: torgers@online.no

Jeg kan tenke/jeg kan ikke tenke meg å delta i forskningsprosjektet “det biologiske prinsipp” som “påvirker” i forståelsen av og i utøvingen av praktisk barnevernsarbeid i kommunal barneverntjeneste.

Navn:.....

....

Arbeidssted:.....

Telefonnr. og e-post:

APPENDIX 3- intervjuguide med kommunale barnevernledere

Introduksjonsspørsmål: Det sies at “det biologiske prinsipp” står sterkere i Norge i barnevernssaker enn i andre land i Europa. Kan du si noe om hvilken plass prinsippet har i din organisasjon? Her tenker jeg spesielt på hvordan prinsippet påvirker/preger forståelse og holdninger i utøvingen av praktisk barnevernarbeid.

Oppfølgingsspørsmål:

Kan du gi en mer detaljert beskrivelse i hvordan prinsippet påvirker deg og kuratorene i møte med barn, foreldre og også samarbeidsparter?

I følge Rutinehåndbok for kommunenes arbeid med fosterhjem, skal barneverntjenesten alltid vurdere om noen i barnets familie eller nære nettverk kan bli fosterforeldre for barnet.

Kan du si noe om praksis hos dere og de metoder dere benytter dere av i dette? Er der sammenhenger dere velger å se bort fra en slik vurdering? I hvilke sammenhenger gjelder dette i så fall. Er disse sammenhenger mer regel enn unntak?

Arbeid med plassering i fosterhjem er delt mellom stat og kommune. Hvis vi ser på “det biologiske prinsipp” hvordan fungerer denne delingen mellom dere og Bufetat?

Fra den medieomtalte barnevernssaken i Alvdal vinteren 10/11 ble det sagt at barnevernet kjente til noe av det barna der var utsatt for.

Har dere tid og plass til faglige diskusjoner knyttet til slike og lignende medieoppslag? I så fall, hva går det utpå og hvordan gjennomfører dere det?

Vi hører noen ganger at barnevernet driver foreldrevern!

Hender det at det “biologiske prinsipp” skygger for faglige vurderinger? Hvilke system har dere i din organisasjon for å avdekke slike mekanismer.

Til slutt. Hvilken dreining tror dere det tar for “det biologiske prinsipp” i ny rapport fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) som ventes høsten 2012

ARTIKKEL MENT FOR FOKUS PÅ FAMILIEN

NORDISK TIDSSKRIFT FOR FAMILIE- OG RELASJONSARBEID

I HVOR STOR GRAD STYRES PRAKSIS I NORSK BARNEVERN AV DET BIOLOGISKE PRINSIPPET?

Torgerd Sandøy, klinisk sosionom og godkjent veileder.

Rådgiver ved Bufetat Nord- Møre og Romsdal, Familiebaserte tjenester

torgerd.sandoy@bufetat.no

I denne artikkelen rettes fokus på ledere for kommunal barneverntjeneste. Utgangspunktet ligger i den diskurs barnevernfeltet som helhet og spesielt «det biologiske prinsipp» er gjort til gjenstand for. Artikkelen bygger på intervju med 11 barnevernledere for 13 norske kommuner. Den har til hensikt og utforske de holdninger og den faglige forankringen som ligger til grunn for kommunenes forståelse og anvendelse av det biologiske prinsipp, samt å gi et innblikk i hvorvidt prinsippet kommer i konflikt med andre hensyn og verdier, herunder barnets rett til å etablere og bevare stabil og god tilknytning til voksne omsorgspersoner

To what extent are child protection issues in Norway dominated by the biological principle?

This article focuses on the leadership of local authorities' child protection services. The main discourse is on broad aspects of child protection, focusing particularly on the appropriateness of using biological principles. The article is based on interviews with eleven child protection officers representing thirteen Norwegian local authorities. The purpose of the article is to investigate the attitudes and professional basis behind the various local authorities' interpretation and implementation of the biological principle. Additionally, it seeks to create an impression of to which degree the biological principle comes into conflict with other concerns and values, such as the right of the child to establish and maintain stable and quality relationships with adult caregivers.

Key words: Biological principle, kinship, child neglect and abuse, foster care.

INNLEDNING

I denne artikkelen rettes fokus på ledere for kommunal barneverntjeneste. Dette med utgangspunktet i den diskurs barnevernfeltet som helhet, og spesielt «det biologiske prinsipp», er gjort til gjenstand for. Mens det er gjennomført mange generelle undersøkelser (Bunkholdt, 2003 ; Sanbæk, 2003; Skivenes, 2002; Stiklestad, 2008) om praktiseringen av – og det «biologiske prinsipp» sin plass i barnevernet finnes det, så vidt vites, ingen beskrivelser av ledernes ståsted i dette.

Barn har behov for å ha gode voksne til å ta vare på seg. De trenger å bli sett, elsket og inkludert. Så lenge foreldrene ikke er i stand til å gi sine barn det nødvendige er det samfunnet sitt ansvar å gi barna den spesielle omsorgen og hjelpen de har behov for. I følge Statistisk Sentralbyrå (SSB 2010) ble 49710 barn registrert som mottakere av tiltak fra barneverntjenesten (BVT) i løpet av (2010). I følge Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD 2011 c: 11), er det ikke foretatt noen analyse om fremtidige behov for barneverntjenester (BVT) og Kvello (2010: 38-40) anslår at bare en til to tredeler av de som har behov for det mottar bistand fra BVT. Clausen og Kristoffersens longitudinelle forskning (2008) viser at bare 3 av 10 tidligere barnevernsbarn klarer seg godt i voksenalderen. De resterende 7 er overrepresentert mellom annet som mottakere av sosialhjelp og andre trygdeordninger og underrepresentert når det gjelder høyere utdanning og i yrkesaktivitet. Resultatene sier ingenting om årsaksforklaringene til at det går bra med noen og mindre bra med andre, eller hvordan det ville gått om barnevernet ikke hadde grepet inn.

I følge Clausen og Kristoffersen (2008) klarer de som har vært plassert i fosterhjem seg noe bedre enn de som har vært plassert i institusjon og jo yngre barnet er ved plasseringen, jo bedre synes utviklingen deres å bli. Som regel plasseres yngre barn i fosterhjem med begrunnelse i manglende omsorgsevne hos foreldrene, og kanskje med tanke på langvarig plassering. Når ungdommer plasseres i institusjon, er ofte plasseringen relatert til deres egen atferd og ikke foreldrenes omsorgsevne. Forskingen til Clausen og Kristoffersen sier ingenting

om ungdommene i institusjon har mange utilsiktede brudd fra fosterhjem med seg inn i institusjon.

Bruk av fosterhjem er det politisk foretrukne i Norge, og sammenlignet med andre land i Europa, ligger Norge på topp (Rise & Ellingsen, 2011b). Ovennevnte forskere advarte mot bruk av deres forskning som argument for ensidig bruk av fosterhjem. Gitt at forskningsresultatene til Clausen og Kristoffersen strengt tatt ikke kan tas til inntekt for denne type praksis, er det da andre motiver som ligger til grunn for utviklingen, for eksempel økonomiske? I intervju med Viggen i Fontene tilbakeviser statssekretær Westhrin at de har en politisk linje om å sette tak på antall institusjonsplasser (Viggen, 2010).

Bunkholdt (2003) advarte tidlig mot å bruke "det biologiske prinsipp" som argument for påløpende hjelpetiltak over lang tid. Noen år senere utløste resultatene fra Clausen og Kristoffersens (2008) forskning en samfunnsdebatt og dette løftet samtidig på nytt spørsmålet om "det biologiske prinsipp" opp på et politisk nivå. Daværende Barne-, likestillings- og inkluderingsminister Huitfeldt (2008) fremhevet i denne sammenheng at hensynet til barnets beste ikke måtte skyves til side for det biologiske prinsipp. Et resultat ble oppfordring til kommunalt barnevern om oftere å fremme samtykke til adopsjon for fylkesnemndene. Ved tilføyelse i Lov om barneverntjenester (LVBT) 1992 § 4-20 e fra juli 2010, ble det åpnet for kontakt mellom barn og foreldre etter at adopsjon er et faktum.

Høsten 2010 tok daværende barne-, likestillings- og inkluderingsminister Lysbakken opp debatten etter sin forgjenger. Han uttalte at det i gjennomgang av barnevernet blir truffet mange barn som uttrykker mangelfull hjelp, men også foreldre som har mistet retten til samvær med egne barn. Han viste til at det i anvendelse og forståelse av begrepet «det biologiske prinsipp» oppstår dilemma, og han proklamerte en generell og helhetlig gjennomgang av begrepets betydning i barnevernets arbeid og beslutninger. Prosessen med nødvendige gjennomgang ble påbegynt høsten 2010 og Barnevernpanelet med Bjørnøy som leder ble opprettet. Opprettelsen av Ekspertpanelet med Raundalen som leder, fulgte i februar 2011. Bjørnøy la fram «Barnevernpanelets rapport (BLD 2011 c) 16.sept 2011.

Lysbakken la fram Regjeringens «Barnevernløft» i statsbudsjett 6. oktober 2011. Her går det fram at en Stortingsproposisjon med forslag til lovendringer og fremtidig organisering av barnevernet vil bli fremmet høsten 2012 (BLD 2011 a)

I Barnevernløftet inngår: 1) Ressursløft 2) Ny organisering 3) Ny prioritering Både Barnevernpanelets og Ekspertpanelets arbeid er ledd i Barnevernløftets «Ny prioritering» Raundalen overrakte Ekspertpanelets rapport «NOU 2012:5- Bedre beskyttelse av barns utvikling» til BLD 5.februar 2012 (BLD 2012). I hovedkonklusjonen framgår flere forslag til endringer.

Det viktigste i rapporten er forslaget om innføring av «Prinsippet om utviklingsfremmende tilknytning» som skal ha forrang framfor det biologiske prinsipp. Med hensynet til barnets beste som overordnet, vil det nye prinsippet influere på flere områder der det biologiske prinsipp hittil har blitt benyttet som argument i beslutninger. Eksempelvis kan nevnes samvær etter omsorgsovertakelse og at spørsmål om adopsjon blir foreslått stilt allerede ved omsorgsovertakelse av små barn. Foreldrenes muligheter til å kjøre sak for retten i den utstrekning det er i dag blir foreslått begrenset. Pålegg til foreldrene om å ta i mot hjelpetiltak, er et forslag. Samtidig blir foreldrenes mulighet til å takke nei til eller avbryte hjelpetiltak foreslått begrenset.

..å besvare hvilken vekt det biologiske prinsipp skal ha i barneverntjenestens vurderinger i fremtiden, vil avhenge av flere faktorer slik som samfunnsutviklingen og lovutviklingen, særlig i barnevernloven...(BLD 2012: 15)

Ved å uttale at familien fremdeles er samfunnets normalordning, støtter utvalget også at barn generelt har best av å vokse opp i sin familie og at det offentlige ansvar er subsidiært.

I praksisfeltet finner vi den kommunale barneverntjenesten, den som står nærmest både barn og foreldre. Denne skal balansere mellom lover, retningslinjer, frister og budsjett samtidig som den skal ivareta hensynet til barnets beste. I mellomledet mellom direktiver og de som utøver praksisen finner vi lederne av BVT. Hva tenker de, og hvordan gjenspeiler deres holdninger seg nedover i egen enhet? Hvordan forholder de seg til det biologiske prinsipp i hverdagen og har det betydning i

daglig administrering av barnevernarbeidet? Det er noen av disse spørsmålene mine jeg prøver å få svar på.

METODE

Deltagere

I rekrutteringsprosessen tok jeg direkte kontakt med 15 ledere. Først fikk de en muntlig presentasjon av prosjektet og formålet med det, samt forespørsel om de ville delta. Så snart registrering ved Norsk Samfunnsvitenskapelige Datatjeneste (NSD) og klarsignal derfra forelå, ville jeg ta kontakt med dem igjen med en skriftlig orientering. Det ble også utformet skjema for samtykke til å delta, samt tillatelse til å bruke gitt informasjonen i prosjektet. Så snart klarsignal fra NSD forelå, tok jeg på nytt direkte kontakt, og mottok tretten positivt svar på forespørselen. Etter en samlet vurdering av tilstrekkelig utvalg for gjennomføring, valgte jeg å gå for 11 intervju med ledere fra 3 fylker. En representerte interkommunalt barnevern. Det endelige utvalg representerer de fleste kategorier av Norges kommuner; små med under 3000 innbyggere, mellomstore med innbyggertall mellom 5000-10000 og bykommuner med inntil og over 40000 innbyggere med inndeling i bydelskontorer.

Det ble vurdert sentralt at informantene hadde erfaring som ledere og stilte derfor en betingelse om minimum to års ledererfaring for å delta. Av ulike hensyn ble kriteriene fraveket i to sammenhenger.

Selv om undersøkelsen ikke inkluderte direkte kontakt med klienter/brukere, valgte jeg ikke å ta med navn på personer, kommuner eller fylker. Av samme hensyn ble en kjønnsnøytral framstilling valgt. Alle ble informert om at de når som helst kunne trekke seg fra prosjektet.

Prosedyre

Som metode i gjennomføring av intervjuet, valgte jeg diskursiv. Diskurs henspiller til et bestemt mønster eller en bestemt måte å tenke om og på bestemte fenomener, innenfor bestemte rammer (Kvale & Brinkmann, 2010; Lundby, 2003; Malterud, 2008). I bakgrunnen for valget lå nysgjerrigheten min på hvordan diskursen om fenomenet «det biologiske prinsipp» fortonte seg blant ledere av barneverntjenesten, og hvordan den forgreinet seg nedover til og blant medarbeiderne. Samtidig var jeg nysgjerrig på om det var samsvar mellom den kommunale diskursen og den som foregår på høyere nivå.

Intervjuene ble gjennomført i perioden mai-oktober 2011 og alle hadde en ramme på en time og ble gjennomført på informantenes arbeidsplass. Alle intervjuene startet med en utforsking av hvilken plass «det biologiske prinsipp» hadde i organisasjonen og hvordan prinsippet var med på å prege enheten i det daglige barnevernarbeidet. Den utarbeidede semistrukturerte intervjuguiden ble fulgt, likevel på en slik måte at den diskursive formen ble holdt og informantene hadde mulighet å styre samtalen inn på egne valgte tema innenfor området. Temaene var omfattende og intervjuguiden bidro til at en viss struktur ble holdt innenfor tidsrammen. Samtalene ble tatt opp på bånd, samlet opp og transkribert i den samme rekkefølge som de ble utført.

Dataanalyse

Rammen for analysen ble en modifisert utgave av Giorgios fenomenologiske analyse med systematisk tekstkondensering (Kvale & Brinkmann, 2010; Malterud, 2008).

De transkriberte intervjuene ble gjennomlest på kryss og tvers og delt opp i kategorier og kondensert i meningsfortetninger som igjen ble samlet opp i temaer som er blitt gjort til gjenstand for analyse.

Analysen startet på en måte allerede ved transkriberingen. Spørsmålsstillingen og svar som oppsto, ble rettesnor i identifiseringen av gjennomgripende tema og en hjelp i kategoriseringen. Underveis i gjennomlesningen av tekstene nedtegnet jeg refleksjoner og i kategoriseringsarbeidet var jeg opptatt av tema som omhandler syn og refleksjoner direkte og indirekte på det biologiske prinsipp.

RESULTATER

Sentrale funn i undersøkelsen

Materialet som var samlet inn var omfattende, og det sier seg selv at det ikke vil være mulig å yte innsatsen til informantene rettferdighet i de begrensinger en artikkel gir. Opp mot den diskursen som undersøkelsen i seg selv og hele barnevernfeltet omfatter i dag, landet jeg på noen kategorier som det ble naturlig å trekke frem. Ikke alle berører «det biologiske prinsipp» direkte. Alle har likevel betydning for hvordan familien som verdi legger føringer for strukturen i samfunnet. Nedenfor gir jeg leseren en innføring i de valgte kategorier.

Det ene viser til den overordnede verdien om at barn så sant det går an skal vokse opp hos sine foreldre. Den samme verdien viser også til det flere undersøkelser har vist til før, at hjelpetiltak kan gå over for lang tid. Interessant er det å reflektere over uttalelser om at dette ikke alltid handler om det biologiske prinsipp, men heller om personlighet og holdninger. Kanskje kan en også trekke paralleller til andre sammenhenger. Det juridiske aspektet knyttet til foreldrenes gjentatte mulighet til å få fremmet sak om tilbakeføring og/eller utvidet samvær er et tema som berøres.

Mangelfullt og ensidig tiltaksapparat var et sårbart felt som opptok de fleste. Jeg har derfor gitt god plass til dette. I min tolkning ser jeg på kommunen som ganske autonom i sine valg, men som blir stilt i en avmaktsposisjon overfor et system den er avhengig av for å yte hjelp til våre mest sårbare. Det viser også at det er en gjensidighet mellom kommunen og Bufetat i dette. Begge står overfor problem de er nødt til å løse, ofte uten at den gode løsningen er tilgjengelig.

Tidlig intervensjon og samarbeid på tvers av etater for å sikre de utsatte barna berøres og viser til at barnevernet ikke kan gjøre arbeidet alene. For å nå de utsatte barna, avhenger det av at noen både ser barna og sammenhengen til barnevernet.

Med de mange tragiske og sensasjonelle barnevernsakene er det naturlig å gå inn på hvordan kommunenes system forholder seg i slike situasjoner og hvordan de på tidlig tidspunkt kan oppdages.

Forbausende var det å oppdage at mange av informantene ikke hadde barnas fremtidsperspektiv klart for seg. Dette kan selvfølgelig skyldes det nivå informantene befinner seg på, og at det praktiske arbeidet i oppfølgingen av barna i stor grad er overlatt til saksbehandlerne.

Barnevernfeltets holdninger til det biologiske prinsipp

Uten unntak uttrykker informantene at i deres enhet er utgangspunktet at de arbeider for at de barna som omfattes av tiltak, så lenge som mulig skal kunne bo hjemme hos sine foreldre. En uttrykker det så sterkt at foreldrene er barnas klippe til det motsatte er bevist. Flere uttaler at det blant medarbeiderne vil være forskjell på oppfatninger om «når nok er nok» for barnet. Om dette gis det uttrykk for at det like gjerne kan handle om mekanismer og holdninger hos den enkelte saksbehandlerne som «det biologiske prinsipp». Mange gir uttrykk for at begrepet er der, men at de ikke har det nedfelt i skriftlige rutiner eller har det med i det daglige vokabularet. Det blir trukket fram at sakene i seg selv er forskjellig fra starten og kan også utvikle seg forskjellig. Det vil derfor ikke være noen felles fasit og det blir vist til tilfeller der foreldre gjennom rettslige kjennelser er fratatt enhver kontakt med biologiske barn.

Da Barne- likestillings og inkluderingsministeren proklamerte gjennomgang av praktiseringen av det biologiske prinsipp på Litteraturhuset 15.11.2010, uttrykte han at han hadde et inntrykk av at vi drev foreldrevern, ikke barnevern.

Å komme i "skyggen" av det biologiske prinsipp...

Spørsmål til diskusjon: «Hender det at det biologiske prinsipp skygger for faglige vurderinger om hva som er barnets beste?»

Mange av informantene svarer bekreftede på at det kan skje men at utvidet kunnskap om risikofaktorer knyttet opp mot barns utvikling, har ført til at BVT er blitt flinkere til å «bryte» for å gi barnet mulighet til positiv utvikling.

En av informantene viser til et eksempel der to ganske små barn med diagnosen avvikende atferd var blitt plassert i fosterhjem. Tilpasset omsorg i fosterhjemmet hadde ført til total forandring i barnas atferd. I dette tilfellet var biologisk hjem å regne for ressurssterkt.

En annen av informantene uttrykker at med bedre samordning mellom de ulike etatene som arbeider med barn, vil det være mulig å komme inn på et tidligere tidspunkt med forebyggende tiltak der det er hensiktsmessig, og ta barnet utav hjemmet der det er nødvendig.

..vi må bli mer treffsikker..(..)..det er bare noen få barn av de som får hjelp fra barneverntjenesten dette gjelder..(..) og vi vet jo hvem disse barna er...

Fra andre av informantene kan spores samme oppfatning når de uttaler at de hører lite fra barnehagen(e) og at lærere og helsepersonell synes å være opptatt av relasjonen til de voksne.

De er så redd for å miste alliansen til den voksne, men vi ser jo at de som er tydelig til foreldrene, de mister jo ikke kontakten...(..) kanskje blir de borte i 14 dager, så er de tilbake..(..)..tror du kan si hva som helst til mennesker bare du viser at du har respekt for dem.

Hver på sin måte formidler informantene at hjelpetiltakene kan gå over lang tid og at mange og flere tiltak blir prøvd ut. «Jeg har inntrykk av at foreldrene rusler fra tiltak til tiltak», uttrykker en av informantene.

Det kan være evaluering av tiltakene i saksmøter som fører til snuoperasjon i pågående saker. Hjelpetiltak har gjerne gått over tid, akuttssituasjon kan oppstå og det blir vurdert at dette barnet ikke tåler flere tillitsbrudd eller flere akutte plasseringer. Det oppgis at ansvarlig saksbehandler i noen tilfeller ønske «å prøve litt til», men også det motsatte er tilfelle.

I Norge har vi sagt ja til at det å vokse opp hos sine foreldre er et gode, og hvis ikke må det bevises opp og i mente..(..)..og når barnet er flyttet starter neste prosess..(..)..foreldrene kan anke og anke og ungen får ikke ro, det biologiske prinsipp er ikke barnevern men foreldrevern.

Flere av de andre viser til lignende oppfatning. At barna gjennom store deler av oppveksten blir utsatt for belastninger med det foreldrenes gjentatte anker i rettsapparatet fører med seg, og lovnader om at de skal få komme hjem. Om ikke annet når de er 18 år.

...og når de er 18 år, så står det kanskje ingen der...

Å vente på den gode mor

De av informantene med bredere erfaring med nemnds- og rettsapparat uttrykker at samværet kan bli økt opp etter kjennelse i tingretten. Det blir uttrykt at som regel tilkjenner nemnda samvær etter kommunens forslag, men at de ser at det kan variere med hvem som er nemndsdommer. Noen av informantene opplyser at samvær også kan by på andre problem enn uro for barna. Det kan være avstander, det kan være at foreldre ikke overholder avtaler og det kan være at forelderen; les mor, velger bort samvær med egne barn til fordel for sin rus og/eller voldsbelastede kjærest. Noen av barnas utrettelige venting på «den gode mor» blir nevnt av flere av informantene. Alle informantene med erfaring med plasserte ungdommer formidler at problem oppstår i puberteten. Mens noen viser til at barna søker til biologisk hjem, mener andre at det synes som dette gjelder i de sakene der det har vært mye uro.

..vi ser at de søker, men vi er ikke helt sikker på hva de søker...(...)..det skjer noe når de blir modne nok til å forstå at fosterforeldrene mottar betaling for å gi dem omsorg..(..)..det er lenge før ungdommer vil akseptere betalt omsorg som normalt..(..)..å satse på ressursene i barnas egne familier vil derfor være viktig. Der vil alltid være ressurser i en familie..

Hvor godt alternativ er familie og nettverk?

Kartlegging av familie og nettverk blir av alle informantene trukket fram som rutine og ved tanke på plassering av barn vurderes det alltid. I kartleggingen kan de se at familier med omsorgssvikt går igjen i generasjoner. Flere av informantene opplyser at konfliktnivået innad i familien og belastninger knyttet til familiene ofte vil være avgjørende når plasseringshjem skal velges. Det blir trukket fram erfaring om utvikling av allianser og at familier i noen sammenhenger blir splittet og går i oppløsning som følge av belastningen. Imidlertid vurderes plassering i slekt og nettverk nesten uten unntak som et godt alternativ i akutte situasjoner og i påvente av mer permanent plassering. Barnet blir da spart for belastningen flere flyttinger medfører. Et viktig moment er at plasseringer hos slekt i de fleste tilfeller utelukker forberedelse og forhåndsopplæring. En slik opplæring blir vurdert som en klar fordel, som kan fungere som en buffer mot problem og utfordringer som følger med når barn plasseres. En av informantene uttrykker at fosterforeldre av slekt

sjeldnere tar kontakt med barneverntjenesten og at også barneverntjenesten sjeldnere tar kontakt med disse.

Bruk av familieråd

Bruk av familieråd viser seg å være ulik for kommunene i utvalget.

..det er ikke det at vi ikke har arbeidet med å få det implementert....for det har vi virkelig gjort. Seinst i går diskuterte vi om det kan ha noe med oss selv å gjøre...(.)..at vi kanskje ikke ville slippe kontrollen..

Mens det for flere syntes ikke å være implementert, uttrykte andre at de ikke var sikker på om familieråd alltid er veien til løsning.

Det ble vist til tilfeller der konflikter i familien har blitt verre etter familieråd. En uttrykte at brukernes nettverk av og til er så fattigslig at det å foreslå familieråd nærmest vil være overgrep. En annen av informantene refererer til saker der de har hatt familieråd etter beslutning om plassering, der flere skriver seg på for å kunne tenke seg å være besøkshjem...

....og etterpå er der ingenting, ikke et julekort engang...skjønner du?....

Felles for de fleste var at prosessen før familieråd kan iverksettes tar tid. I hvert tilfelle må det vurderes om det er hensiktsmessig, så må det legges fram for familien og så må det søkes til Bufetat som også trenger tid før det kan bli satt i verk.

Mangel på differensierte tiltak

Mangel på tiltak av differensiert art og grad av ustabilitet i tiltakene er noe som opptar de fleste informantene. Etter søknad fra kommunene tildeler Bufetat evidensbaserte tiltak, godkjente fosterhjem og institusjonsplasser. Det handler også om økonomi. Utgifter utover kommunens egenandel, som ikke er godkjent av Bufetat på forhånd, blir ikke refundert (Betalingsrundskrivet 2007).

De nyanserte tiltakene som kunne gjort det mulig å skreddersy tiltak til barn med særskilt behov som m.a. Bunkholdt (2010) viser til, menes å mangle. F.eks. er bruk av «tobase» tiltak ikke godkjent i Bufetat. Videre formidles at Bufetat ikke alltid har tilbud å gi i de vanskeligste sakene, og geografiske forhold kan også sette begrensninger for hjemmebaserte tiltak. Det kan være problem å få plassert

søsken sammen, ofte begrunnet i at store behov hos barna blir for mye for fosterforeldrene. En opplyser seg provosert av Bufetat når det er blitt spurt om ikke barnet kan flytte hjem

..vi kan jo ikke flytte barnet hjem til foreldre som er fratatt omsorgen for flere barn..(..)..og der flere sakkyndigrapporter viser at foreldrene hverken har evner eller er mottakelig for veiledning..

I samarbeidet med Bufetat kan også måten de blir møtt på provosere og oppleves krenkende. Flere formidler at de selv eller medarbeiderne har blitt møtt på en slik måte som om det reises tvil ved deres kompetanse.

Mangel på planmessighet

Matching mellom barn og fosterforeldre er sentralt og de med erfaring formidler at de nesten kan forutse de gangene det fosterhjemmet de får tilbud om ikke vil holde for barnets behov. To av informantene formidler at det er vanskeligere nå enn tidligere å nå fram med veiledning for å forhindre utilsiktet flytting. At flere fosterforeldre ikke klarer oppgavene de har tatt på seg, er en logisk følge av at det er flere foreldre som ikke klarer omsorgsrollen. Og det blir uttrykt at det kan være en følge av den generelle samfunnsutviklingen. De mange flyttinger av noen av barna som tåler det aller minst, kaller en av informantene for «paradokset i norsk barnevern». Samtlige av informantene berømmer imidlertid det arbeidet de fleste av fosterhjemmene gjør og at de holder ut det «trykket» de utsettes for både gjennom barnas mistilpasning og fra foreldre.

Adopsjon som barneverntiltak

Erfaring med adopsjon som barneverntiltak var det få av informantene som hadde. En illustrasjon på omfanget er der to av informantene viser til eksempler fra tiden før de ble tilsatt i sine kommuner for nærmere 20 år siden. Noen viste til bevegelse i retningen, og for et par av kommunene var temaet svært aktuelt i den gjeldende perioden. Flere gav uttrykk for at de hadde tro på adopsjon av små barn. Når det gjaldt offentlig oppfølging av barnevernets adoptivbarn, ble det mellom annet vist til at adoptivbarn vil ha de samme rettigheter som andre barn. Og for de av fosterforeldrene som velger bort adopsjon, ble det kommentert at det nok er et klokt valg.

Å gjøre det usynlige synlig – ”det vi ser kan vi gjøre noe med..”

Hvordan avdekke og forebygge at barn utsettes for den alvorligste form for omsorgssvikt vi for eksempel har sett i Christoffer saken j.fr. (Østli, 2012) og Alvdalsaken j.fr. (Fylkesmannen i Hedemark2011)?

..noen ganger kan vi se omsorgssvikten, men ikke overgrepene og det vi ser og vet, kan vi gjøre noe med..

Det blir påpekt at barn kan være utilpass, uten at det foreligger grader av omsorgssvikt. Akutte saker der alvorlig omsorgssvikt foreligger og det er fare for barnets liv og helse, blir behandlet akutt. En av informantene orienterer om en sak der det gikk to timer fra de fikk melding til barnet var plassert i beredskapshjem.

Barnevernet i kommunen

Felles for mange av informantene er opplysningen om at BVT ofte står alene i det kommunale apparatet. I motsetning til andre, må BVT ofte invitere seg selv inn i skoler og barnehager. Ofte blir de siste taler. En kommune har opprettet småbarnsteam som har som mål å oppdage og komme tidligere inn, mens i en annen kommune har de en ordning med «melderapportering». Rapporteringen gjør meldeinstansene synlig og er med på å skape refleksjon i enhetene. En annen kommune har implementert årlig besøk i kommunens 1. og 6. klasse for at elevene skal få informasjon om- og bli kjent med BVT.

Meldinger til BVT blir av mange karakterisert som vage, noe som vanskeliggjør undersøkelser. At det ikke er en barnevernsak før barnet blir født blir trukket fram som et problem. Manglende kjennskap til forestående fødsler hos foreldre der omsorgsegenskaper indikerer direkte plassering, vanskeliggjør gode forberedelser. Lokal kjennskap gir de mindre kommunene et lite forsprang for de større, men er ikke uten problem for dem heller. Med et unntak har kommunene saksdrøftingsmøter der de ulike sakers progresjon blir vurdert og alle har de intern og/eller ekstern veiledning. En må passe seg for den unnfalldenhet som en så fra Alvdalsaken, gir en av informantene uttrykk for.

I saker der medarbeidernes relasjoner er influert i saker, er det ulikt hvilke prosedyrer som følges. I de større kommuner har de mulighet til å overføre sak til

annet bydelskontor. Der dette ikke er mulig, opplyses det at saken sikres progresjon ved at medarbeideren det gjelder ikke tar del i eller blir gitt innsyn i saken. I den kommunen som viser til unntak fra ukentlig saksdrøftingsmøte er kun 1,5 stilling øremerket barnevernet. Kontakt og samarbeid med det lokale politiet vises til av noen. Politiet kan også kontaktes ved bekymringsmelding, ikke bare i forbindelse med konsekvente anmeldelser ang. kriminelle handlinger.

DISKUSJON

Hensikten med dette studiet har vært å belyse hvordan og i hvilken grad det biologiske prinsipp influerer på den administrative utøvingen i det daglige barnevernarbeidet.

Det er langt fra lovgivende til utøvende organ. Avhengig av kommunens organisasjon er lederne delegert myndighet til å påse at lovens formål blir oppfylt. De har også ansvar for å ivareta sine medarbeidere og legge til rette for et miljø som både faglig og sosialt er godt. De fleste informantene har vært yrkesutøvende innen BVT fra og med reformen i 1992, eller fra den var ganske ny. Slik sett vil man kunne anta at de har fulgt utviklingen fra den tiden da pålegg om at til dels store mangler ved foreldrenes omsorgsevne skulle søkes løst med bruk av hjelpetiltak, j.fr. BLD (1995-96 p. kap.4.1.1) og BFD (2000: 155), og fram til i dag der betydningen av barnets og omsorgsgiver tilknytningsmønster er blitt gitt bredere plass.

Undersøkelsen gir indikasjoner på at til tross for utvidet kunnskap og kompetanse på et objektivt nivå med hensyn til bedre og tidligere treffsikkerhet om «når nok er nok», gjør individuelle holdninger og handlingsmåter seg gjeldende når avgjørelser skal tas. Kompenserende hjelpetiltak alene har ofte ikke endringer i foreldreferdigheter som mål (Kvello, 2010). Om disse går over lang tid, kan omsorgssvikten bli vedvarende uten at alvoret i svikten avdekkes. Når vi forstår at langtidseffekt av omsorgssvikt kan resultere i forskjellige problem i ungdomsalder og videre inn i voksenalderen, vekker dette bekymring (Braarud, 2012: 182). Det kan også handle om en faglig forankring i at tilknytningen mellom barn og foreldrene er en ressurs, j.fr. Bunkholdt (2003: 18) som uttrykker at tilknytningen til omsorgspersonen kanskje er den sterkeste ressurs et barn har, og når den først er oppstått, skal en være forsiktig med å bryte den.

Det som likevel gjør det ekstra betenkelig i et land som j.fr. § 4-1 i LVBT (1992) har forpliktet seg til å overholde barnekonvensjonen (BLD 2000), er at hjelpen barn får kan være tilfeldig og personavhengig. Mens barnets beste er et normativt begrep og avhenger av flere ting, m.a. geografisk og kulturell tilhørighet, er det i tillegg foranderlig (Bunkholdt, 2010 ; Kvello, 2010 b: 502). Konvensjonen og loven har satt den ytre normen for akseptabel barneomsorg i Norge. Hva som er barnets beste innenfor den rammen må vurderes fra sak til sak og fra barn til barn. En må

også ta i betraktning at det som kan være utviklingsfremmende i en sammenheng, kan være utviklingshemmende i en annen (Braarud, 2012 ; Smith, 2010) m.fl. Faglig forankring i at tilknytningen mellom barn og foreldrene som ressurs, j.fr. Bunkholdt (2003: 18), kan med det gi utfall som tilgodeser foreldrene og ikke barnet.

Når barnevernfeltet betraktes med egne øyne kan viktige faktorer som har betydning for barns utvikling oversees, men kan også bli tillagt for stor vekt (Andersson, Aronsson, Hessel, Hollander, & Lundstrøm, 2004). Handler dette om det biologiske prinsipp, eller handler det om den enkelte yrkesutøverens eget ståsted, evne og vilje til å se og våge å ta den risikoen det er å melde fra at barn lider overlast? Eller skal man tro at det handler om kunnskapstørke om barns behov og barndommens uomtvistelige betydning for videre utvikling? Er det andre ting som spiller inn?

Saksbehandlerne investerer mye av seg selv i relasjonen til foreldrene for å bidra til at de skal klare foreldrerollen. Når da punktet «nok er nok» er nådd, handler det kanskje mer om smerten i erkjennelsen av at investeringene deres ikke har ført fram, enn en bevisst holdning til det biologiske prinsipp. Og med å si at «det de ser og vet om kan de gjøre noe med», sier de kanskje samtidig noe om at oppmerksomheten mer er rettet mot dem selv og i mindre grad på barnet.

Det kan ligne på det Christiansen og Andersen (2011: 211) uttrykker, at når saksbehandlere uttrykte bekymring for barna, var det først og fremst med referanse til hvordan de oppfattet foreldrene. Kanskje er det slike forhold som er medvirkende til at mange av foreldrene har stor tillit til barnevernet og ser på dem som en hjelpende hånd (Øyen, Clifford, & Gustavsen, 2010).

Selv om det biologiske prinsipp ikke blir direkte uttalt, oppfatter jeg at lederne har en klar holdning til at det er nødvendig med en bedre samordning mellom instansene som arbeider med barn. BVT kan ikke være oppdagelsesreisende og er med det avhengig av at både andres og egne øyne ser de utsatte barna og er i stand til å gjøre noe med det. Med samordning og tidligere oppdagelse, intervensjon og ikke minst evaluering vil en i mange tilfeller kunne nå fram med hjelpetiltak i tråd med resiliensforskningen (Borge, 2003 2010 ; Olson, Burns, Velle-Brodrick, & Sawyer, 2003; Smith, 2010) og med det forebygge plasseringer

utenfor hjemmet. Lederne legger mye administrativt arbeid i utvikling på dette området.

Implisitt ligger det en generell holdning til at barnets opprinnelige familie er den beste oppvekstarena, samt det grunnleggende prinsippet i vårt samfunn om at foreldrene selv sørger for sine barn. Til tross for at hjelpetiltak kan trekke ut i tid som vist til over, er denne holdningen på langt nær absolutt i utvalget. Bowlbys tyngste teoretiske argument for biologisk tilknytning, var i følge Braarud (2012: 179) å beskytte de minste barna fra fare. Når foreldre ikke mestrer å bidra til å beskytte sine barn, rakner ikke da den biologiske funksjonen som tilknytningen mellom foreldre og barn skal representere?

Et grunnleggende trekk ved omsorgssvikt og overgrep er mangel på erkjennelse av og respekt for barnets behov og prioriteringer av egne behov framfor barnets (BLD 2012 67).

Tiden for utvikling går fort. Som tidligere nevnt, kan barn som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling bære med seg omsorgssvikten resten av livet (Braarud, 2012 ; Killèn, 2000). Fra undersøkelsen i dette studiet, ser vi at offensiv handling fra lederskap har ført til tilfeller der barneverntjenesten er blitt gitt medhold både i nemnd og Tingrett for totalunntak for samvær mellom barn og foreldre etter overtakelse av omsorg. Hvor tidlig eller sent dette har vært i barnets utvikling er imidlertid ikke sagt noe om. Av samtalene får jeg en forståelse av at når det biologiske prinsipp blir trukket fram i ledernes vokabular er det for mange av dem i sammenhenger knyttet opp mot foreldrenes rettigheter, og kjennelser i nemnd og i rettssystem. Det kan virke som om det er lettere å snakke om situasjonen til barnet når årsakene kan plasseres utenfor enhetene. I seg selv kanskje ikke så rart, når en tenker på den prosessen som har gått forut. Det som kom fram var at tilbakeføring til biologiske foreldre; les mor og utvidelse av samvær i rettssystemet kunne lokaliseres som sympatierklæringer til foreldre med argumentering i det biologiske prinsipp. En må undre seg over en slik holdning fra et rettssystem når døgnet har 24 timer og barnevernets begrensede mulighet til å pålegge dagtilbud. I BLD (2012: 17) er det tatt høyde for at det er behøvelig med spesialisert faglig og juridisk kompetanse på dette området og uttrykker behovet for en ordening i form av en familiedomstol som kan erstatte fylkesnemndene.

Vedtak om å overta omsorgen for et barn hjemles i LVBT § 4-12, og kan heller ikke treffes hvis det kan skapes tilfredsstillende forhold med hjelpetiltak j.fr. Ofstad og Skar (2009: 113). Et annet moment fra Ofstad og Skar er at det ikke skal fattes vedtak om omsorgsovertakelse dersom det ikke kan tilbys en plassering utenfor hjemmet som kan gi barnet en bedre omsorgssituasjon enn det ville fått om det ble værende i foreldrehjemmet.

I undersøkelsen kommer det fram at differensierte og tilgjengelige tiltak ikke alltid er på plass, hverken når det handler om forebygging som kan bidra til å styrke foreldreferdigheter eller ved plasseringsalternativ. Eksempelvis ekskluderes distriktskommuner i stor grad fra å kunne gjøre seg nytte av anbefalte evidens baserte tiltak som Parent Management Treatment Oregon (PMTO) og Multisystemisk Tilnærming (MST) (Myrvold et al., 2011: 184-186). Nevnte tiltak blir også vurdert å gi godt grunnlag for samarbeid mellom statlig og kommunalt barnevern i tillegg til at det bidrar til at barna kan bli boende i foreldrehjemmet.

Imidlertid står kommunen på en måte i et avhengighetsforhold til Bufetat når det gjelder tiltak og vanskelige og kanskje uløselige problemstillinger.

Samarbeidet blir satt på prøve når kommunens behov for tiltak ikke er tilgjengelig fra staten. Dette kan være en årsak til at problem individualiseres og utvikles til personkonflikter (Backe-Hansen, Bakketeig, Galtung, & Grønningsether, 2011). Overfornevnte bekrefter på en måte de forhold som beskrives i denne studien om konfliktforhold som kan prege samarbeidet mellom instansene. Videre blir det et av de områdene lederne må forholde seg til, både i personalansvaret og som buffer for medarbeiderne i møte med Bufetat.

I BLD (2011 c: 30) blir det foreslått at «To-base» tiltak alltid skal vurderes for barn og unge som har opplevd utilsiktet flytting. Gjennomslag for anbefalinger av en slik art kan være med på å avhjelpe et sårbart samarbeid.

Dette studiet gir indikasjon på at det administrative barnevern er kommet langt og kanskje lengre i sin tenkning i å se samfunnsutviklingen opp mot økte behov i og for tjenesten enn de som utvikler tiltakene. Utviklingen av spesialiserte differensierte tiltak og tilstrømmingen av barn til barnevernet syns ikke å ha fulgt hverandres utvikling. Plassering i fosterhjem er det politisk foretrukne i Norge, og

siden 2004 har det vært en planmessig nedbygging av institusjoner (Backe-Hansen, et al., 2011). Den tilsynelatende ensidige, slår sprekker når Bunkholdt (2010: 113) viser til at det finnes annen kunnskap enn at «i institusjoner blir de beste som de verste». Dette underbygges av Backe-Hansen et al (2011). Det er derfor med undring jeg merker meg at det i BLD (2012: 100) blir anbefalt å opprette en arbeidsgruppe for vurdering av en fosterhjems garanti. Samtidig må del ikke herske tvil om at vi trenger fosterhjem. Kunnskap fra forskning som sier at fosterforeldre ikke investerer like mye når barna ikke representerer videreføring av egne gener j.fr. BLD (2012 32), må ikke bli brukt i unnløstelse og med det biologiske prinsipp som vikarierende argument.

Det kan synes som det biologiske prinsipp strekker seg til også å gjelde slekt og nettverk, etter at omsorgsovertakelse er et faktum. J.fr. BLD (2006 a: 14) skal BVT alltid vurdere om noen i barnets slekt eller nettverk kan ta på seg oppgaven som fosterforeldre for barnet. Plassering i slekt i regi av det offentlige er i følge (Kjønstad & Syse, 2008) forholdsvis nytt i Norge og målinger om hvorvidt gode resultater kan fastslås fra erfaringene en hittil har hentet, er kanskje et spørsmål. Imidlertid øker bruken av slekt som plasseringsalternativ og blir trukket fram som bedre løsning for barns utvikling (Moldestad, 2003; Thørnblad, 2009).

Lederne i denne undersøkelsen er både positive og skeptiske til plasseringer i slekt, og de er betenkelig for en utvidelse av omfanget med begrunnelser i påkjenninger familier kan bli utsatt for gjennom konflikter og allianser som kan oppstå. I BLD (2012: 93) går det fram at slekts fosterforeldre skal møtes med de samme krav om samarbeid som nøytrale fosterforeldre.

Generelt er adopsjon lite benyttet som barneverntiltak i Norge. I 2010 ble 26 adopsjoner som barneverntiltak registrert i hele landet (Ellingsen & Rise, 2011 b) Dette er likevel en økning med 16 fra 2006. Resultat fra denne undersøkelsen viser ikke til unntak på området, men viser en klar bevegelse for adopsjon av de minste barna. En bevegelse som nok også gjenspeiler seg resten av landet. Om det skyldes at det er flere barn mellom 0-6 år som inkluderes i statistikken over barn som er tatt ut av foreldrehjemmet SSB.no (2010), eller om det skyldes utvidet kunnskap om forhold som må være til stede for positiv utvikling er vanskelig å si. Det tar tid å bytte ut og finne erstatning for universelle verdier. At adopsjon blir lite

benyttet kan også handle om at den vil være ugjenkallelig og komme i konflikt med noen av de grunnleggende verdier som er nevnt tidligere. Verdier som sannsynlig også berører adm. ledere. I BLD (2012: 133) er adopsjon en av anbefalingene som alltid skal vurderes i tilfeller der barna plasseres tidlig. Her har BLD (2012: 133) til en viss grad tatt høyde for at sannsynligheten for omfattende hjelpebehov i den gruppen vil øke. Men; vil en da om noen år se ytterligere økning av ungdommer i barnevernet fra mer høystatusfamilier (Kalve, 1998; Øyen, et al., 2010). Ungdomsproblematikk kan relateres til tidligere skader som viser seg etter hvert som det stilles høyere krav både til sosiale ferdigheter og andre former for mestring (BLD 2012: 28 ; Braarud, 2012).

Undersøkelsen gir indikasjon på at lederne må stå på for å gjøre barnevernet synlig slik at flere utsatte barn kan få hjelp. I 2006 var det 13 år siden meldeplikten inntrådte for offentlige instanser og Galtung (2006/2) uttrykte den gang at fortsatt overså mange fagfolk dette ansvaret. Er det grunn til å mene at det er så annerledes i dag? Barnehagene som ser barn og omsorgspersoner hver dag sto i 2010 kun for 4 % av meldingene (SSB 2010). Og i 2010 var det allerede 5 år siden «Christoffer» døde etter mishandling fra stefar. I denne undersøkelsen går det fram at mødre kan prioritere sine rus- og voldsutøvende kjærester fram for samvær med barna. Også her vil utsagnet «det vi ser og vet kan vi gjøre noe med» Forskning sier at ikke-biologiske barn står i økt risiko for mishandling, spesielt fra stefedre (Kvello, 2010 b; Mysterud, 2005: 461). Er det grunn til å ha ekstra blikk på familiekonstellasjoner med ikke biologisk sammensetning?

Det samme kan sies fra avdekkningene av overgrepssakene de senere år mens barn er under offentlig omsorg (Ellingsen & Rise, 2011 a). I BLD (2012) blir det anbefalt at tilsynet av fosterhjem flyttes fra kommunalt til statlig plan.

AVSLUTNING

Undersøkelsen ble igangsatt med utgangspunkt i at det biologiske prinsipp spiller en vesentlig rolle i BVT herunder at barnevernsledere til en viss grad har en oppfatning av at biologiske foreldre står som det beste utgangspunktet i barnets utvikling. I familien hentes trygghet og tilhørighet, og gjennom en balansert og anerkjennende omsorg utvikler menneskebarnet seg. Samtidig har jeg vært meg bevisst at dette kan være et tveegget sverd i og med at familien også kan stå for det verste i et menneskes utvikling.

Nå når jeg har kommet til veis ende er det åpenbart for meg at i den administrative hverdagen blir det biologiske prinsipp på mange vis en abstrakt størrelse for de fleste innen BVT, selv om flere gjennom uttrykksmåte og i handlinger synes å være influert av dette prinsippet.

Implikasjonene av denne undersøkelsen viser at er langt igjen før vi kan si at Norsk Barnevern sikrer barn og unge i vanskelige situasjoner i det omfang vi ønsker. Kanskje er det politisk ukorrekt å gi uttrykk for en mening om at vi nok dessverre ikke helt vil oppnå og bli ajour på feltet. En viss optimisme er det likevel. De kommunale lederne i barnevernet ser hva som ikke virker, men ikke helt hva som skal erstatte. Kanskje er det ikke enda flere institusjoner av typen «reservehjem» som skal til i den subsidiære omsorgen. Demokrati er en skjør ting, og komplekse problemstillinger krever kanskje mer enn det lovendringer og pålegg legger opp til. For å gi barn den stabilitet og trygghet de trenger for optimal utvikling, kan det hende en må ta risikoen på at fosterhjems plasseringer av adopterte barnevernsbarn kan komme til å reise nye juridiske spørsmål på sikt som Kojan og Martinsen (2012) gir uttrykk for.

I dag satses det på barnevernbarnas tilværelse og mulighet. Det blir spennende å se hvilke av anbefalingene fra NOU 2012:5 og Barnevernpanelets rapport som blir tillagt vekt i regjeringens «Barnevernløft». Vil den varslede Stortingsproposisjonen høsten 2012 komme til å inneholde løsninger av radikal art, eller blir det mer av det samme? Uansett vinkling vil det være barna og deler av neste generasjons foreldre som betaler prisen.

Litteraturliste

- Andersson, G., Aronsson, K., Hessle, S., Hollander, A., & Lundstrøm, T. (2004). *Haverier i social barnvård? Fem fallstudier*. Stockholm: Gothia.
- Backe-Hansen, E., Bakketeig, E., Galtung, H., & Grønningsether, A. B. (2011). *Institusjon- siste utvei: Rapport / Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring*, 21/11.
- Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2011 a). Regjeringens barnevernsløft- til beste for barn og unge Retrieved 06.10, 2011, from <http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/aktuelt/nyheter/2011/barnevernsløftet.html?id=660164>
- Barne-,likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2011 c). *Barnevernpanelets rapport: barnevernpanelets rapport: Barne-,likestillings-og inkluderingsdepartementet*.
- Barne-,likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2012). *Bedre beskyttelse av bars utvikling*: NOU 2012:5 Departementenes servicekontor.
- Barne og familiedepartementet. (2000). *Barnevernet i Norge. Tilstandsvurderinger, nye perspektiver og forslag til reformer*: NOU 2000:12. Oslo: Avdeling for offentlige publikasjoner.
- Barne- og likestillingsdepartementet og Barne-, u.-o. f. (1995-96). St. meld. 39. (1995-96) Om barnevernet, 1995, from http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/dok/regpubl/stmeld/19951996/st-meld-nr-39_1995-96/Kap-4-Rettssikkerhet.html?id=471456
- Barne- og likestillingsdepartementet og Barne-, u.-o. f. (2000). FNs konvensjon om barnerettene, kortversjon, from http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/dok/veiledninger_brosjyrer/2000/barnekonvensjonen-nynorsk.html?id=87589
- Barne- og likestillingsdepartementet. (2006 a). *Rutinehåndbok for kommunenes arbeid med fosterhjem*: Rutinehandbok: Barne- og likestillingsdepartementet.
- Barnevernloven. (1992). Lov av 17.juli nr.100 Lov om barneverntjenester Tilgjengelig fra 14.04, 2011, <http://www.lovdatab.no>
- Borge, A. I. H. (2003). *Resiliens, risiko og sunn utvikling*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Borge, A. I. H. (2010). Resiliens og sped-og småbarns psykiske helse. In V. Moe, 53-65 (Ed.), *Håndbok i sped og småbarns psykiske helse*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Braarud, H. C. (2012). Oppdatert kunnskap om tidlig utvikling med tanke på kompensierende tiltak, inkludert å hente barnet. In b.-o. l.-o. inkluderingsdepartementet (Ed.), *Bedre beskyttelse av bbarns utvikling*. Oslo: Departementenes servicesenter.
- Bunkholdt, V. (2003). Biologi eller psykologi som grunnlag for beslutninger i barnevernet-hva skal ha størst plass. *Norges barnevern*(1/2003).
- Bunkholdt, V. (2010). Et kritisk blikk til "barnets beste". *Norges barnevern*(2/2010).
- Christiansen, Ø., & Anderssen, N. (2011). Fra bekymring til overbevisning. *Norges barnevern*, 88(4), 200-213.
- Ellingsen, L. A. o., & Rise, M. B. A. (2011 a). De glemte barna Tilgjengelig fra 10.12, 2011, <http://www.adressa.no/nyheter/deglemtebarna/article1738925.ece>
- Ellingsen, L. B. o., & Rise, M. B. (2011 b). Bør adopteres når de er små Tilgjengelig fra 28.03, 2011, <http://www.adressa.no/nyheter/deglemtebarna/article1606814.ece>
- Galtung, T. (2006/2). Samarbeid psykiatri og barnevern. In BV-praxis (Ed.), *BV-praxis* (Vol. 3). Ski Ski kommune.
- Hedemark, F. i. (2011). Tilsynssak etter lov om barneverntjenester Tilgjengelig fra 20.03, 2012, <http://www.fylkesmannen.no/hoved.aspx?m=5392&amid=3479358>

- Huitfeldt, A. (2008). Barnets beste og det biologiske prinsipp. *Tale/artikkel* Tilgjengelig fra 26.10, 2008, http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/aktuelt/taler_artikler/ministeren/barne--og-likestillingsminister-huitfeld/2008/barnets-beste-og-det-biologiske-prinsipp.html?id=534090
- Kalve, T. (1998). Utenlandsadopterte barn sjelden i barnevernet, 1998, from <http://www.ssb.no/samfunnsspeilet/utg/9806/6.shtml>
- Killèn, K. (2000). *Barndommen varer i generasjoner, forebygging er alles ansvar*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Kjønstad, A., & Syse, A. (2008). *Velferdsrett II, barnevern og sosiale tjenester*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Kojan, B. H., & Marthinsen, E. (2012). Befester psykologiens dominans. In -. Fontene (Ed.), *Et tidsskrift for fellesorganisasjonen*. Oslo: FO.
- Det kongelige barne- og likestillingsdepartement. (2007). *Oppgave- og ansvarsfordeling mellom kommuner og statlige barnevernmyndigheter- herunder om betalingsordninger i barnevernet*: Lobo Media 06/2007.
- Kristoffersen, L. B., & Clausen, S.-E. (2008). *Barnevernklienter i Norge 1990-2005*: En longitudinell studie NOVA Rapport 3/08.
- Kvale, S., & Brinkmann. (2010). *Det Kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Kvello, Ø. (2010). *Barn i risiko: skadelige omsorgssituasjoner*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Kvello, Ø. (2010 b). Sped- og småbarn utsatt for omsogssvikt *Håndbok i sped- og småbarns psykiske helse* (pp. 493-526). Oslo: Gyldendal Akademiske.
- Lundby, G. (2003). *Om narrativer, konstruksjonisme og nyskriving av av historier*. Oslo: Tano.Aschehoug.
- Malterud, K. (2008). *Kvalitative metoder i medisinsk forskning*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Moldestad, B. (2003). Slektsplasseringer før og nå. *Norges barnevern*(4/2010).
- Myrvold, T., Møller, G., Zeiner, H., Vardheim, I., Helgesen, M. o., & Kvinge, T. (2011). *Den vanskelige samhandlingen-Evaluering av forvaltningsreformen i barnevernet*: Rapport / Norsk Institutt for by- og regionforskning, nr.11/25.
- Mysterud, I. (2005). *Mennesket og moderne evolusjonsteori*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Ofstad, K., & Skar, R. (2009). *Barnevernloven med kommentarer*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Olson, C. A. B., Burns, L., Velle-Brodrick, J., & Sawyer, D. A. (2003). Adolescent resilience A concept Analysis. *Journal of Adolescence* (26 7-11).
- Rise, M. B. o., & Ellingsen, L. (2011b, 29.03). De glemte barna-Naboene hørte stadig redselsskrik, www.adressa.no. Tilgjengelig fra <http://www.adressa.no/nyheter/deglemtebarna/article1609430.ece>
- Sanbæk, M. (2003). Verdier og faglige problemstillinger knyttet til det biologiske prinsipp i barnevernet. *Norges barnevern*(3/2003).
- Skivenes, M. (2002). Biologi og barnets beste I barneverntjenesteloven.
- Smith, L. (2010). Tidlig utvikling, risiko og psykopatologi. In V. Moe, 29-49 (Ed.), *Håndbok i sped- og småbarns psykiske helse*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Statistisk Sentralbyrå (SSB). (2010). Barnevernstatistikk, from http://www.ssb.no/emner/02/barn_og_unge/2009/barnevern/
- Stiklestad, S. S. (2008). Det biologiske prinsipp skiftende anvendelse. *Norges barnevern*(3/2008).
- Thørnblad, R. (2009). Slektsfosterhjem i offentlig barnevern. *Norges barnevern*, 220-235.
- Viggen, E. D. (2010). *Fontene*, 2010(6).

Østli, K. S. (2012). Gutten som ble usynlig Tilgjengelig fra 20.03, 2012,
<http://www.aftenposten.no/amagasinet/article3035648.ece>

Øyen, L., Clifford, G., & Gustavsen, A. (2010). *Tiltaksprofil og tiltaksutvikling i kommunalt barnmevern*: NF-notat nr.1005/2010. Nordland Forskning.